

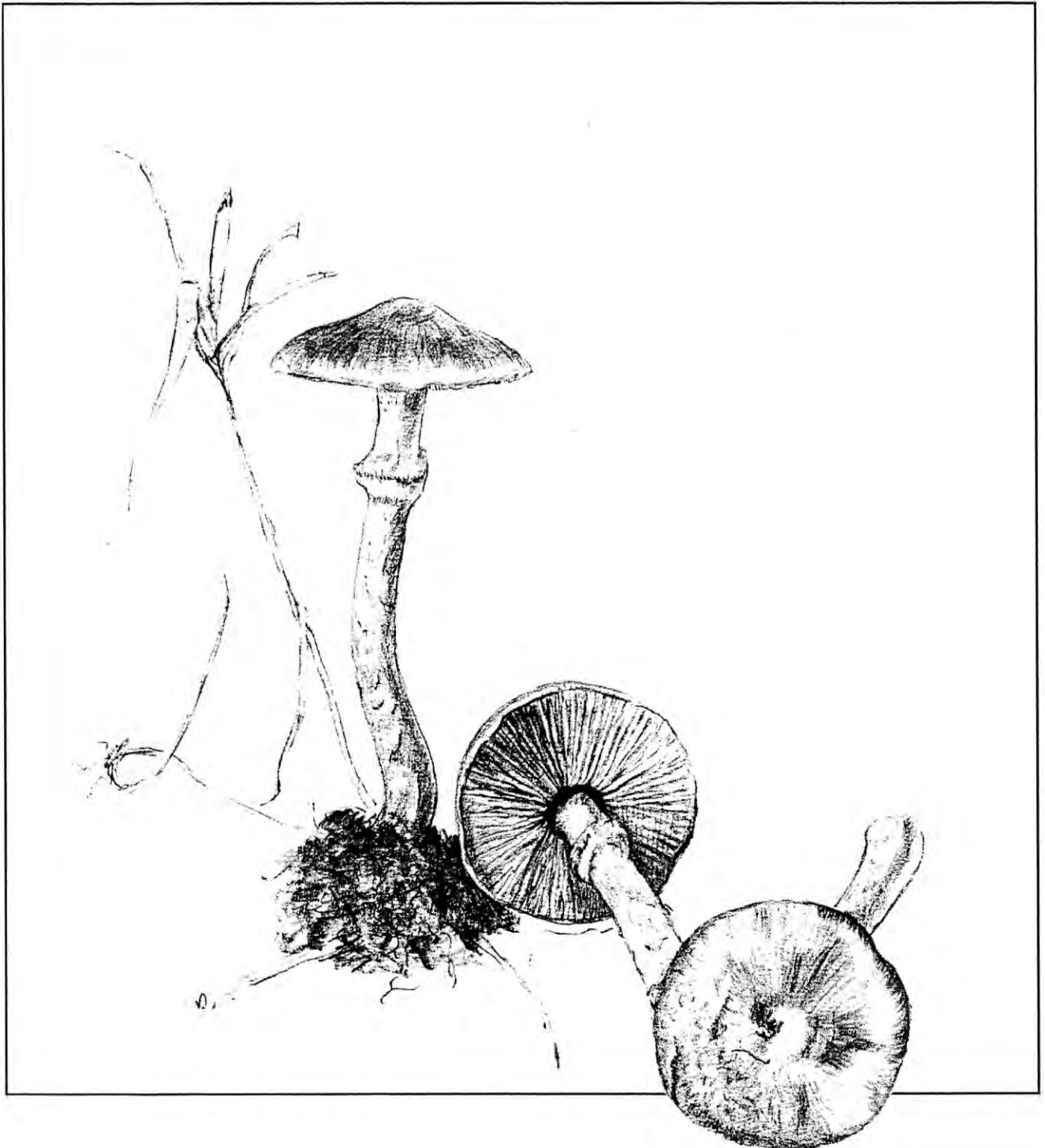
AMK

Mededelingen

Mededelingen van de Koninklijke Antwerpse Mycologische Kring
15 juni 2003

verschijnt driemaandelijks
2003.2

Inhoud AMK Mededelingen 2003.2

A. de Haan	
Editoriaal	
Uit de Raad van Bestuur	27
H. De Meulder	
Onderzoek naar het voorkomen van paddestoelen op Lisdodde (<i>Typha</i>) (deel 1)	28
R. Bronckers	
<i>Apiognomonium erythrostoma</i> (Pers.: Fr.) Höhn., een interessante en ongewenste pyrenomycete in een blad van Zoete kriek (<i>Prunus avium</i>)	36
R. Walley	
Truffelsnuffels in Vlaanderen, 2002	39
H. Mervielde	
<i>Bysocorticium atrovirens</i> (Fr.) Bondartsev & Singer, een mooie, zeldzame vondst	45
Mycologisch weekend KAMK-OVMW aan de westkust 2003	46
E. Vandeven	
FUNBEL: de grote sprong voorwaarts, stand van zaken op 4 april 2003	47
WWW Weetjes	49
K. Van de Put	
Nieuwtjes uit de recente tijdschriften	50
P. Holemans	
Nieuwtjes uit de bibliotheek	
Website News	53
Zomer- en najaarsexcursies 2003, excursies van de Cortinari- en Russulawerkgroep	54
Educatieve avonden	
Likona jaarboek 2002	56

Redactie AMK Mededelingen

I. Antonissen, A. de Haan, A. De Kesel, H. De Meulder, F. Dielen, J. Gelderblom, J. Schavey, K. Van de Put, E. Vandeven, J. Volders, R. Walley

Eindredactie & vormgeving: H. Hendrickx, Dalweg 16, 2328 Meerle, tel.: 03/3158769

Verzending: H. De Meulder, Verenigde Natieslaan 131, 2660 Hoboken

Richtlijnen voor auteurs van artikels in AMK Mededelingen

Alle leden van de Koninklijke Antwerpse Mycologische Kring hebben het recht te publiceren in AMK Mededelingen. Artikels kunnen ingestuurd worden zowel in duidelijk handschrift als getikt. Teksten op diskette van 3.5" of verzonden per e-mail zijn ook van harte welkom.

Alle artikels moeten naar Harrie Hendrickx, Dalweg 16, 2328 Meerle e-mail: harrie.hendrickx@skynet.be gezonden worden, **ten laatste zes weken voor het verschijnen.**

Figuren in inkt mogen maximaal 16,6 cm x 23,4 cm groot zijn, inclusief maatstrepen en nummering van de tekeningen. Grotere tekeningen zullen verkleind of versneden worden. De figuren worden best voorzien van een maatstreek om de afmetingen aan te duiden. Vermeld steeds naam en adres van de auteur.

Omslagfiguur: *Tricholoma cingulatum*, Geringde ridderzwam, door Pascale Holemans

ISSN 0771-9884

wettelijk depot: BD 36771

verantwoordelijke uitgever en eindredactie: H. Hendrickx, Dalweg 16, 2328 Meerle

AMK Mededelingen wordt gerealiseerd met steun van het Provinciebestuur van Antwerpen

Editoriaal

André de Haan

Onze eerste voorjaarsexcursies hadden te lijden van de uitzonderlijk droge maand maart en eerste weken van april. De verwachte voorjaarsfungi, Morieljes, Kluifjeszwammen, Satijnzwammen e.a. gaven dan ook grotendeels verstek.

Dit was dan ook de reden dat er op de 26ste tentoonstelling van voorjaarspaddestoelen, op 27 april in de Nationale Plantentuin te Meise, maar een zeer klein aanbod te bekijken was. Toch enkele interessante soorten, aangebracht uit de streek rond Mons: *Disciotis venosa*, Grote aderbekerswam en *Discina ancilis* (= *D. perlata*), Grote voorjaarsbekerzwam. Soorten die wij in Vlaanderen toch niet alle jaren te zien krijgen.

De 12de Vlaamse Mycologendag werd dit jaar georganiseerd door de paddestoelenwerkgroep van Meise en ging door in het kasteel van Bouchout in de Nationale Plantentuin. Niet alleen door het schitterende kader, maar ook door de grote belangstelling en de interessante presentaties mogen we het een geslaagde dag noemen.

Zoals iedereen wel zal opgemerkt hebben onderging AMK-Mededelingen een kleine opfrisbeurt, een nieuw cover met ander lettertype. Een gelegenheid om eens kort terug te blikken hoe het begon. Op initiatief van Jean Van Yper startten enkele

enthousiaste leden eind 1983 met de eerste aflevering. Bijna 20 jaar later houden we het nog steeds vol en groeide ons tijdschrift uit tot het huidige niveau, een niveau waarop wij trots mogen zijn. Dit kan natuurlijk alleen maar met de hulp en de inzet van velen. In de eerste plaats zij die de teksten leveren, maar ook de minder zichtbare medewerkers: bij het verzamelen van de teksten, de tekstverwerking, het nalezen en corrigeren, de layout en samenstelling van het einddocument, het kopiëren, samenstellen van de aflevering en het versturen. Een hele organisatie die, als ze goed geolied werkt, weinigen opvalt. En dat ze vlot werkte is wel het minste wat we kunnen zeggen. De bijna 80 afleveringen op tijd produceren verdient een stevige proficiat!

We starten opnieuw met onze website (zie Website Nieuws, p. 53 en Uit de Raad van Bestuur).

Onder de domeinnaam: www.kamk.be vindt u de herwerkte KAMK-site. De site zal, onder coördinatie van Pascale Holemans, verder worden uitgebouwd. Leden die hieraan willen meewerken, commentaar en/of suggesties hebben, interessante links kennen, kunnen hierover met haar contact opnemen.

En nu maar hopen op een rijk paddestoelenseizoen.

Uit de Raad van Bestuur

Tijdens de Raad van Bestuur van 22 april werd beslist, voor onze website, plaats te huren bij een hosting-bedrijf. Dit geeft ons de nodige vrijheid en praktische mogelijkheden om de site uit te bouwen en up to date te houden. Pascale Holemans zal de algemene coördinatie op zich nemen (zie ook p53).

Afspraken over de werkverdeling werden gemaakt tijdens de adviesraad van 27 mei.

Het bestuur bedankt Jean Werts hartelijk voor het "hosten" van de website en voor de zorg en tijd die hij eraan besteedde.

Onderzoek naar het voorkomen van paddestoelen op Lisdodde (*Typha*) (deel 1)

Hubert De Meulder
Verenigde Natieslaan 131
B- 2660 Hoboken

Summary

De Meulder H. Investigation of fungi on Reed mace (*Typha*) (part 1). Med. Kon. Antwerpse Mycol. Kring 2003.2: 28-35

Fungi on decaying stems and blades of Reed mace (*Typha*) have been collected in 2001 at different locations in the Antwerp area. Fifty species and 5 Myxomycetes belonging to 38 genera could be identified.

Noteworthy records on this substrate are *Hypoxyylon effusum* Nitschke, *Halosarpheia spartinae* (Gareth Jones) Shearer & Cane, *Hyalina rectispora* Boud., *Orbilina auricolor* (Bloxam) Sacc., *Graphium puredinis* (Corda) Hughes and *Rogersella sambuci* (Pers.) Liberta & Navas.

In this first report 12 species belonging to the order of the *Dothideales* are briefly described and illustrated: *Acanthophilobolus helicosporus*, *Didymella proximella*, *Mycosphaerella lineolata*, *Keissleriella culmifida*, *Leptosphaeria cladii*, *Phaeosphaeria culmorum*, *P. eustoma*, *P. herpotrichoides*, *P. licatensis*, *P. typhae*, *P. typharum* and *Lophiostoma semiliberum*.

Keissleriella cumifida and *Phaeosphaeria typhae* are presumably new records for Belgium.

Voucher material of the species recorded is deposited at BR.

Samenvatting

In 2001 werden op verschillende plaatsen in de Antwerpse regio zwammen geïnventariseerd op afgestorven stengels en bladeren van Lisdodde (*Typha*). In totaal werden hierbij 50 soorten paddestoelen (+ 5 Myxomyceten) geïdentificeerd, die behoren tot 38 geslachten.

Vermeldenswaardige vondsten op het onderzocht substraat zijn: *Hypoxyylon effusum* Nitschke, *Halosarpheia spartinae* (Gareth Jones) Shearer & Cane, *Hyalina rectispora* Boud., *Orbilina auricolor* (Bloxam) Sacc., *Graphium puredinis* (Corda) Hughes en *Rogersella sambuci* (Pers.) Liberta & Navas.

In een eerste artikel over deze studie beschrijven en illustreren we 12 soorten *Dothideales*: *Acanthophilobolus helicosporus*, *Didymella proximella*, *Mycosphaerella lineolata*, *Keissleriella culmifida*, *Leptosphaeria cladii*, *Phaeosphaeria culmorum*, *P. eustoma*, *P. herpotrichoides*, *P. licatensis*, *P. typhae*, *P. typharum* en *Lophiostoma semiliberum*.

Keissleriella culmifida en *Phaeosphaeria typhae* zijn waarschijnlijk nieuw voor België.

Exsiccata van de gevonden soorten werden overgemaakt aan de Nationale Plantentuin te Meise (BR).

De waardplant Lisdodde

Lisdodden behoren tot de Eenzaadlobbigen (*Monocotyledoneae*) en zijn kenmerkend voor de verlandingszone; het zijn algemeen voorkomende, overblijvende moerasplanten van 1-3 m lang met lijnvormige bladeren en cilindrische, vrouwelijke aren.

Er worden 2 soorten onderscheiden :

Grote lisdodde (*Typha latifolia*) met meestal 1-2 cm brede, blauwgroene bladeren; de mannelijke aar staat onmiddellijk boven de vrouwelijke.

Kleine lisdodde (*T. angustifolia*) met groene bladeren van 0,3-1 cm breed, de mannelijke aar staat 3-5 cm boven de vrouwelijke.

Enkele begeleidende planten die werden waargenomen in een vrij grote lisdoddenvegetatie van de Hobokense polder:

Eenzaadlobbigen (*Monocotyledoneae*): Pitrus (*Juncus effusus*), Zeegroene rus (*J. inflexus*), Gewone waterbies (*Eleocharis palustris* subsp. *palustris*), Moeraszegge (*Carex acutiformis*), Valse voszegge (*C. otrubae*), Riet (*Phragmites australis*), Wit struisgras (*Agrostis stolonifera* var. *palustris*), de Tweezaadlobbigen (*Dicotyledoneae*): Wolfspoot (*Lycopus europaeus*), Watermunt (*Mentha aquatica*), Bitterzoet (*Solanum dulcamara*), Harig wilgenroosje (*Epilobium hirsuta*), Gewone kattenstaart (*Lythrum salicaria*), Sterrenkroos sp. (*Callitriche* sp), en de Bryophyta (Mossen) Gewoon sikkelmos (*Drepanocladus aduncus*) en Gewoon moerasvorkje (*Riccardia chamedryfolia*).

De lisdoddenvegetaties die tijdens het onderzoek in de Antwerpse regio bezocht werden, verschilden in grootte van enkele ha. (Hoboken-polder) tot een paar vierkante meter. De beste resultaten werden verkregen in biotopen met een vochtige bodem waar afgestorven plantendelen zichtbaar waren.

Door de vele regens tijdens het onderzoek lagen afgestorven stengels en bladeren vaak geheel onder water waardoor de fructificatiemogelijkheden van vooral de ascocarpe discomyceten zeer beperkt waren.

De 50 soorten die geïdentificeerd werden zijn het resultaat van 72 excursies voor het inzamelen van het studiemateriaal. Opmerkelijk was, dat in lisdoddenvegetaties, waar zowel de Grote - als de Kleine lisdodde samen voorkwamen, de resultaten bij Grote lisdodde merkbaar groter waren.

Het tijdstip van verwelking kon bij het inzamelen van de plantendelen niet achterhaald worden doordat stengels en bladeren mogelijk reeds meer dan 1 jaar op de grond lagen.

In een lisdoddenvegetatie waar ook Riet (*Phragmites*) groeit, kan verwarring ontstaan bij het verzamelen van dode bladeren, zodat een verkeerde determinatie niet denkbeeldig is, vooral met betrekking tot de Grote lisdodde; de bladeren van deze laatste zijn echter iets dikker en hebben geen nerf; die van Riet zijn generfd. Bij gebrek aan literatuur, of het niet bereikbaar zijn ervan, konden niet alle vondsten op naam gebracht worden. Bij twijfel werd de soort niet opgenomen.

Het "Onderzocht materiaal" in de beschrijving van de soorten, heeft betrekking op Grote lisdodde, tenzij anders vermeld.

Methode

1 - In de winterperiode werd een groot aantal dode stengels en bladeren verzameld die later versneden werden in stukken van 15-20 cm lang. Voor het microscopisch onderzoek werden deze fragmenten eerst onderzocht onder de stereomicroscop op het voorkomen van eventuele bruikbare vruchtlichamen, in hoofdzaak kleine pyrenomyceten (puncta nigra).

2 - Tijdens de periode waarin grotere en kwetsbare asco- en basidiocarpen kunnen voorkomen, werd het materiaal ter plaatse aandachtig met de loep (x10) onderzocht en bij gunstig resultaat afzonderlijk in plasticdoosjes bewaard voor later onderzoek.

Talrijke "pyreno's" bleken bij nader onderzoek onbruikbaar te zijn omdat zij te oud, volledig leeg of ongekende anamorfen waren. De minuscule ascarpe pyrenomyceten, die vaak nauwelijks een diameter hadden van 0,1-0,3 mm werden onder de stereomicroscop uitgerepareerd en onder de lichtmicroscop met een vergroting van 400-1000x in water, Kongorood-ammoniak, of eventueel in Melzersreagens, bestudeerd. Uitgedroogde plantendelen werden eerst lichtjes bevochtigd zodat de vruchtlichamen beter te zien waren en tevens gemakkelijker uit het substraat konden verwijderd worden.

In de meeste gevallen werden van de stengel- en bladfragmenten 5-10 vruchtlichamen uit het substraat verwijderd, omdat vaak meerdere soorten op hetzelfde fragment voorkwamen, wat meermaals het geval was.

Tijdens het onderzoek werden alleen soorten opgetekend met volledig rijpe sporen. Onrijpe sporen kunnen aanleiding geven tot verkeerde identificatie. Het onderzoek werd verricht op levend materiaal.

- Korte bespreking vooraf over *Phaeosphaeria*

(*Leptosphaeria*).

Het geslacht *Phaeosphaeria* wordt gekenmerkt door de meestal kleine, ingezonken ascocarpen van soms slechts 0,1-0,3 mm diameter. Ze zijn globuleus tot afgeplat, zelden behaard en hebben een centrale papilleuze ostiole. De asci zijn dubbelwandig (bitunicaat) en over het algemeen kort gesteeld, met 8 overlappende, liniaire, 2-3-rijige sporen; de sporen zijn breed spoelvormig, recht of lichtjes gekromd en hebben 2 of meerdere dwarsepten die daar meestal lichtjes tot sterk ingesnoerd zijn; de kleur is geelachtig tot bruin, inhoud met of zonder druppels, glad tot iets gepunteerd. Ze komen meestal voor op stengels, bladeren of bloeiwijzen van grassen (*Grammineae*), cypergrassen (*Cyperaceae*), russen (*Juncaceae*) enz.. Het anamorf, indien gekend, is vaak een soort uit het genus *Stagonospora*.

Enkele jaren geleden werden de meeste soorten van *Leptosphaeria* gereviseerd door Shoemaker & Babcock (1989), waarvan de nomenclatuur in deze bijdrage gevolgd werd.

De hier beschreven *Leptosphaeria cladii* werd blijkbaar nog niet gereviseerd.

Beschrijving per soort

1. *Acanthophiobolus helicosporus* (Berk. & Broome) Walker

Syn.: *Acanthophiobolus helminthosporus* (Rehm) Berl.

(Plaat 1, figuur 1)

Pseudothecia: 0,15-0,3 mm diameter, globuleus tot subglobuleus, platte basis, donkerbruin tot zwart, behaard.

Haren: (80-)100-250 (-300) μm lang, zeer variabel in lengte, aan de basis tot 17 μm breed en ca. 4 μm aan de top, soms met een versmalde zone aan de top, stijf, dikwandig, veelvuldig gesepteerd, donkerbruin tot zwart.

Asci: 110-160 x 8-10 μm , cilindrisch tot slank knotsvormig, dikwandig, met 8 dicht spiraalvormig gerangschikte sporen.

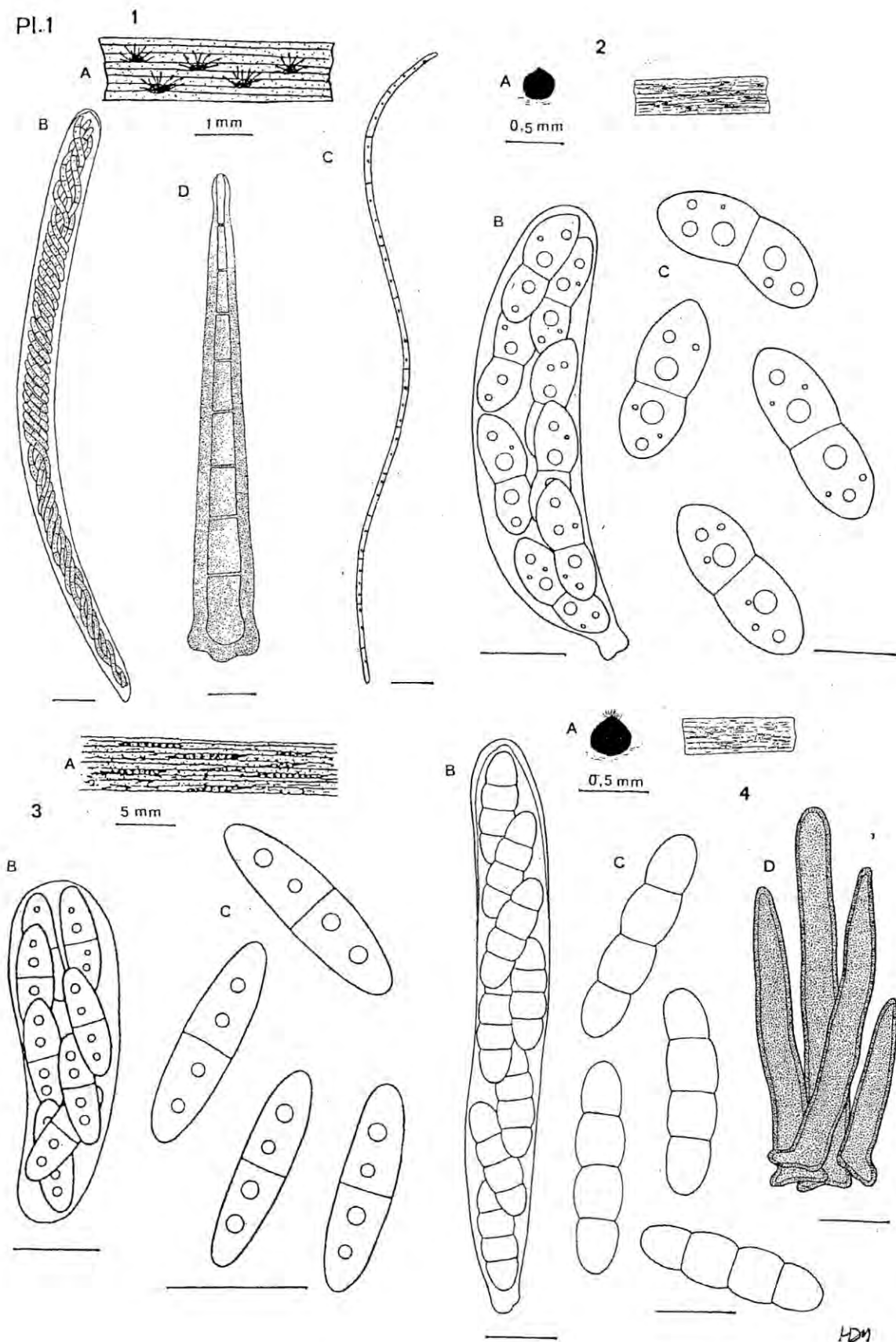
Sporen: 1,5-2,5 μm diameter, even lang of langer dan de ascus, hyalien of vaag geelachtig in massa, draadvormig, veelvoudig gesepteerd, met druppeltjes.

Pseudoparafysen: 1,5-2 μm diameter, draadvormig, langer dan de ascus.

Onderzocht materiaal: op dood, iets vochtig liggend blad, met enkele vruchtlichamen bijeen, Hobokenpolder, IFBL C4.35.21, 7.7.01, De Meulder (BR-149456,76)

Pl.1

Opmerkingen: deze soort is karakteristiek door de draadvormige, spiraal gerangschikte sporen en de donkerbruine tot zwarte stijve haren op de ascocarp. Het geslacht *Acanthophilobolus* lijkt op *Ophiobolus* maar onderscheidt zich daarvan door de borstelige haren op de pseudothecia.

2. *Didymella proximella* (P. Karst.) Sacc.

(Plaat 1, figuur 2)

Pseudothecia: 0,2-0,3 mm diameter, subglobuleus, met kleine papil, glad, zwart, geheel of gedeeltelijk ingezonken in substraat, verspreid.

Asci: 55-104 x 9,5-19 μm knotsvormig, kort gesteeld, met 8 schuin overlappende, 2-rijige sporen.

Sporen: 15-25 x 7-8 μm , lichtjes knotsvormig, glad, hyalien, met mediane septe, 2 grote en meerdere kleine druppels in elke cel.

Onderzocht materiaal: op dood, vochtig blad, Schelle "Electrabel", IFBL C4.54.22, 28.3.01, De Meulder. (BR-149389,09).

Opmerkingen: deze soort wordt in de literatuur vaak beperkt tot het voorkomen op zeggensoorten (*Carex* sp.) maar werd, naast Lisdodde, ook aangetroffen op Duinriet (*Calamagrostis epigeios*).

Didymella wordt gekenmerkt door de 2-cellige, hyaliene sporen en het voorkomen op kruidige stengels.

3. *Mycosphaerella lineolata* (Roberge ex Desm.) J. Schröt.

(Plaat 1, figuur 3)

Pseudothecia: ca. 0,1 mm diameter, globuleus tot subglobuleus, zwart, ingezonken in substraat behoudens de papillate ostiole, meestal in lineaire stromata.

Asci: 40-50 x 12-19 μm , peervormig of subcilindrisch of iets buikig, naar de top breed afgerond, nogal dikwandig, met 8 onregelmatig gerangschikte sporen.

Sporen: 14-20 x 3-4,5 μm , elliptisch-cilindrisch of lichtjes knotsvormig, 1 mediane, lichtjes ingesnoerd aan de septe, glad, hyalien.

Onderzocht materiaal: op dood blad, Schelle

"Electrabel", IFBL C4.54.22, 28.3.01, De Meulder e.a. (BR-149405,25).

Opmerkingen: opvallend bij deze soort zijn de zeer kleine, zwarte ascocarpen (puncta nigra), die in een lijnvormige structuur voorkomen op het substraat. Het is een zeer algemeen voorkomende soort op verschillende grassen en zeggensoorten.

Van *Mycosphaerella* zijn meer dan 100 soorten gekend.

4. *Keissleriella culmifida* (P. Karst.) Base

Syn.. *Trichometasphaeria culmifida* (P. Karst.) Munk, *Leptosphaeria culmifida* P. Karst.

(Plaat 1, figuur 4)

Pseudothecia: 0,2-0,4 mm diameter, subglobuleus, met korte papillate ostiole, zwart, half ingezonken in substraat, verspreid; papillaire deel van peridium bedekt met haren.

Haren: 28-76 x 3-6 μm , meestal recht, soms iets gegolfd, gesepteerd, bruin, spits tot stomp uitlopend.

Asci: (57)76-100 x 9,5-15 μm , cilindrisch-knotsvormig, kort gesteeld, dikwandig, met 8, 1-2-rijige sporen.

Sporen: 20-28 x 5-6 μm , elliptisch-cilindrisch, ingesnoeringen aan de 3 septen, recht of iets gebogen, glad, hyalien tot bleekgeel, inhoud met oliedruppels.

Onderzocht materiaal: op dode, vochtig liggende bladeren, Terhagen, "Opgespoten kleiput", IFBL D4.16.14, 27.01.01, De Meulder (BR-149423,43).

Opmerkingen: goede kenmerken zijn de 4-cellige, hyaliene sporen en de papillaire haren. Ze wordt ook aangetroffen op allerlei grassoorten.

5. *Leptosphaeria cladii* Cruchet

(Plaat 2, figuur 1)

Pseudothecia: 0,2-0,3 mm diameter, subglobuleus, met kleine papil, zwart, ingezonken in substraat.

Asci: 80-120 x 18-20 μm , cilindrisch-knotsvormig, kort gesteeld, met meestal 8 gedrongen, overlappende, 2-rijige sporen.

Sporen: 28-34 x 7,5-8,5 μm , spoelvormig, recht of iets gebogen, 7 septen, 4de cel iets dikker dan de andere, ingesnoerd aan de septen, roodbruin.

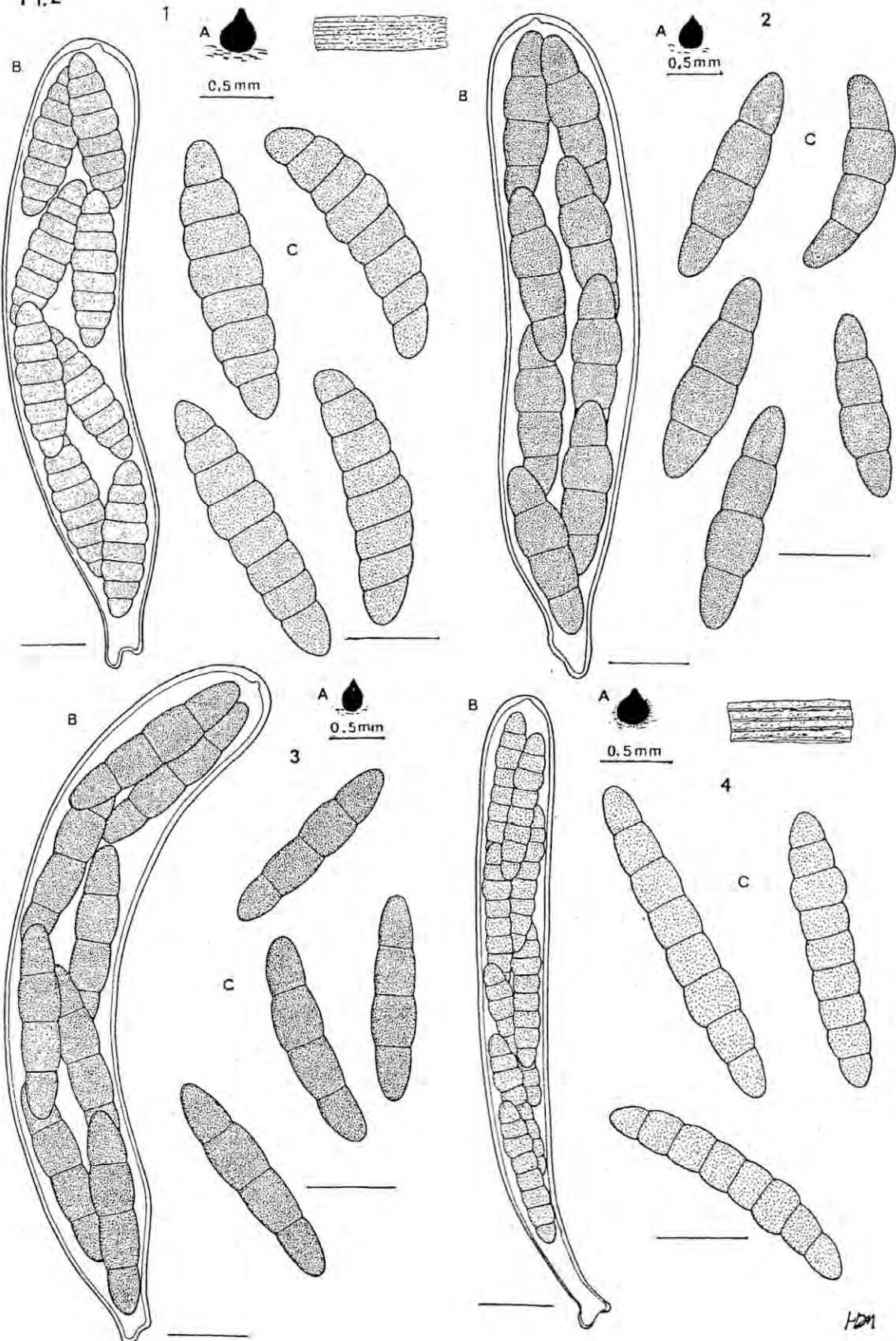
Onderzocht materiaal: op dode, vochtig liggende stengels; Hoboken Polder; IFBL C4.35.23; 7.05.01; De Meulder (BR-149424,44).

Opmerkingen: deze soort werd ook gevonden op Riet (*Phragmites*) en komt ook nog voor op andere eenzaadlobbigen (*Monocotyledoneae*) zoals

← Plaat 1. Fig. 1. *Acanthophilobolus helicosporus*. A: pseudothecia, B: ascus, C: spore, D: haar. Fig. 2. *Didymella proximella*. A: pseudothecium, B: ascus, C: sporen. Fig. 3. *Mycosphaerella lineolata*. A: pseudothecia, B: ascus, C: sporen. Fig. 4. *Keissleriella culmifida*. A: pseudothecium, B: ascus, C: sporen, D: haren.

Pl. 2

Galigaan (*Cladium*) en Rus (*Juncus*).

6. *Phaeosphaeria culmorum* (Auersw. ex Rehm) Leuchtm.

Syn.: *Leptosphaeria culmorum* Auersw. ex Rehm
(Plaat 2, figuur 2)

Pseudothecia: 0,1-0,2 mm diameter, subglobuleus, zwart, met papillate ostiole, subepidermaal, verspreid.

Asci: 76-85 x 3,2-18 μm , cilindrisch, kort gesteeld, met 8 overlappende, schuin, 2-rijige sporen.

Sporen: 21-28 x 5-7 μm , spoelvormig, 3 septen, lichtjes ingesnoerd, glad, bleek geelbruin.

Onderzocht materiaal: op dode, vochtig liggende bladeren, Hoboken, Hoboken- polder, I.F.B.L C4.35.21, 11.9.01, De Meulder (BR-149449,69).

Opmerkingen: voor de determinatie van deze soort heb ik Shoemaker & Babcock (1989) gevolgd die *P. culmorum* als een afzonderlijke soort beschouwen. Volgens Dennis (1981) echter zijn zowel *P. culmorum* als *Leptosphaeria microscopica* Karsten synoniem met *P. eustoma* (Fuckel) L. Holm (zie ook onder *P. eustoma*).

7. *Phaeosphaeria eustoma* (Fuckel) L. Holm

Syn.: *Leptosphaeria eustoma* (Fuckel) Sacc.
(Plaat 2, figuur 3)

Pseudothecia: 0,1-0,2 mm diameter, globuleus, zwart, ingezonken in substraat behoudens de papillate ostiole, verspreid.

Asci: 66-90 x 8-15 μm ., cilindrisch-knotsvormig, kort gesteeld, 8 recht- tot schuinliggende, 2-rijige sporen.

Sporen: 23-28(-30) x 4-5,5 μm , spoelvormig, 3 septen, lichtjes ingesnoerd aan de septen, 2de cel iets dikker, glad, hyalien.

Onderzocht materiaal: op dode, vochtig liggende bladeren, Terhagen "Opgespoten kleiput", IFBL D4.16.14, 21.4.01, De Meulder (BR-149383,03).

Opmerkingen: *Phaeosphaeria eustoma* wordt vaak op hetzelfde blad aangetroffen met ander microfungi

zoals *Didymella proximella* (P. Karst.) Sacc., *P. typhae* (P. Karst.) Shoemaker & Babcock, en vooral met *P. typharum* (Desm.) L.Holm.

8. *Phaeosphaeria herpotrichoides* (de Not.) L. Holm

Syn.: *Leptosphaeria herpotrichoides* de Not.
(Plaat 2, figuur 4)

Pseudothecia: 0,2-0,3 mm diameter, globuleus, met papillate ostiole, ingezonken in substraat; peridium bekleed met gladde, bruine haren.

Asci: 80-110 x 9-13 μm , cilindrisch-knotsvormig, kort gesteeld, met 8 overlappende, 2-3-rijige sporen.

Sporen: 26-33 x 4-5 μm , spoelvormig, (7-) 8 (-9) septen, recht tot iets gebogen, iets ingesnoerd aan de septen, 3de cel gewoonlijk iets dikker, lichtbruin.

Onderzocht materiaal: op dode, vochtig liggende bladeren, Niel "Den Hamel", IFBL C4.55.13, 4.05.01, De Meulder (BR-149403,23).

Opmerkingen: de spoelvormige, meestal 9-cellige sporen en de ascocarpen die onderaan bedekt zijn met bruine hyfen, zijn kenmerkend voor deze soort.

9. *Phaeosphaeria licatensis* (Sacc.) Shoemaker

Syn.: *Leptosphaeria licatensis* Sacc.
(Plaat 3, figuur 1)

Pseudothecia: ca. 0,3 mm diameter, globuleus, ingezonken in substraat behoudens de papillate ostiole, zwart, verspreid.

Asci: 76-120 x 11-14 μm , cilindrisch-knotsvormig, kort gesteeld, met 8 overlappende 2-rijige sporen.

Sporen: 28-32 x 6-7,5 μm , spoelvormig, meestal iets gebogen, iets puntig uitlopend aan de uiteinden, 5 septen, 3de cel iets dikker, lichtjes ingesnoerd, iets wrattig, lichtbruin.

Onderzocht materiaal: op dood, vochtig liggend blad, Niel "Den Hamel", IFBL C4.55.13, 20.2.01, De Meulder (BR).

Opmerkingen: deze soort werd ook nog gevonden op Gestreepte witbol (*Holcus lanatus*).

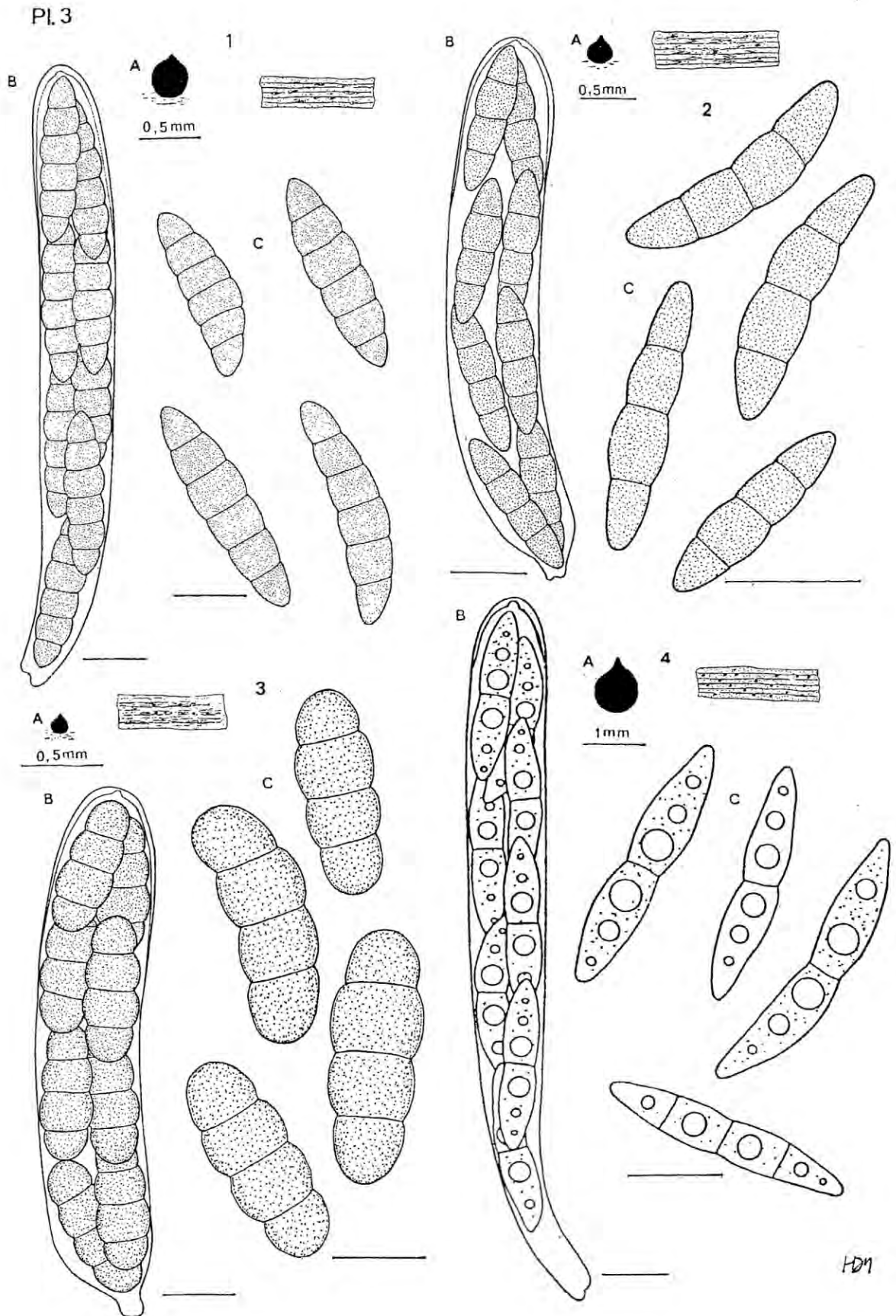
10. *Phaeosphaeria typhae* (P. Karst.) Shoemaker & Babcock

Syn.: *Leptosphaeria typhae* (P. Karst.) Sacc.
(Plaat 3, figuur 2)

Pseudothecia: tot 0,2 mm diameter, globuleus, met papillate ostiole, zwart, ingezonken in substraat, verspreid.

Asci: 50-65 x 10-12 μm , cilindrisch, met korte steel,

← Plaat 2. Fig. 1. *Leptosphaeria cladii*. A: pseudothecium, B: ascus, C: sporen. Fig. 2. *Phaeosphaeria culmorum*. A: pseudothecium, B: ascus, C: sporen. Fig. 3. *Phaeosphaeria eustoma*. A: pseudothecium, B: ascus, C: sporen. Fig. 4. *Phaeosphaeria herpotrichoides*. A: pseudothecium, B: ascus, C: sporen.

met 8 overlappende, schuinliggende, 2-rijige sporen.
Sporen, 18-25 x 3-5 μm , spoelvormig, 3 septen, smal afgerond aan de einden, recht of iets gebogen, niet opvallend ingesnoerd aan de septen, 2de cel iets dikker dan de andere, geelbruin.

Onderzocht materiaal: op dode bladeren, Terhagen "Opgespoten kleiput", IFBL D4.16.14, 27.01.01, De Meulder (BR).

Opmerkingen: de gevonden soort is te herkennen aan de smalle spoelvormige, 4-cellige sporen en aan het voorkomen op Lisdodde.

11. *Phaeosphaeria typharum* (Desm.) L. Holm

Syn.: *Leptosphaeria typharum* (Desm.) P. Karst.
(Plaat 3, figuur 3)

Pseudothecia: 0,1-0,15 mm diameter, subglobuleus, met papillate ostiole, zwart, ingezonken in substraat, vaak in lijnen tussen de nerven van de bladeren.

Asci: 70-95 x 14-19 μm , cilindrisch, kort gesteeld, afgerond aan de top, met 8 overlappende, 2-rijige sporen.

Sporen: 24-32 x 9,5-12 μm , breed spoelvormig, recht of iets gebogen, ingesnoerd aan de 3 septen, 2de cel het dikst, eindcellen breed afgerond, fijn gepunteerd, roodbruin.

Onderzocht materiaal: op dode, vochtige of droge bladeren, Terhagen "Opgespoten kleiput", IFBL D4.16.14, 17-01-01, De Meulder (BR-149369,86).

Opmerkingen: de ascocarpen van de gevonden soort werden tijdens het onderzoek in alle Lisdoddenbestanden geregeld in grote aantallen aangetroffen. Het anamorfe ervan is *Hendersonia typhae* Oudem. .

12. *Lophiostoma semiliberum* (Desm.) Ces. & de Not.

(Plaat 3, figuur 4)

Pseudothecia: 0,5-1 mm diameter, eerst ingezonken onder de epidermis, later gedeeltelijk vrij aan het oppervlak, zwart, met korte papil.

Asci: 95-114 x 11-13 μm , knotsvormig, aan de top afgerond, met 8 overlappende, 2-rijige sporen.

Sporen: 28-36 x 7-8 μm , spoelvormig, uiteinden

spits uitlopend, meestal hyalien, meestal met 1 mediane sept en daar ingesnoerd; inhoud met meerdere druppels; met een vage schede rond de sporen.

Onderzocht materiaal: op dode, vochtig liggende bladeren, Schelle "Electrabel", IFBL C4.54.22, 21.6.01, De Meulder 149378,95 (BR).

Opmerkingen: door Munk (1957) wordt de gevonden soort synoniem gesteld met *L. arundinis* (Pers.) Ces & de Not., een soort met bruine sporen en duidelijke septen, terwijl de sporen van *L. semiliberum* lange tijd hyalien blijven met 1 septe (soms 2-4 onduidelijke).

Ellis (1985) is het daarmee niet eens en beschrijft deze ascocarp als een aparte soort, met als waardplant verschillende grassoorten waaronder Riet (*Phragmites*) met 41 collecties.

Literatuur

BEYER W. (1997) - Ascomyceten und Basidiomyceten an *Typha latifolia* L. und *Phragmites australis* (Cav.) Trin. *Beitr. Kenntn. Pilze Mitteleuropas* 11: 49-56.

CANNON P.F. et al. (1985) - The British Ascomycotina. An Annotated Checklist. Commonwealth Mycological institute

CRANE J.L. & SHEARER C.A. (1991) - A Nomenclator of *Leptosphaeria* V. Cesati & G. de Notaris (Mycota - Ascomycotina - Loculoascomycetes). *Bull. Illinois St. Nat. Hist. Surv.* 34(3): 1-355.

DENNIS R.W.G. (1981) - British Ascomycetes - Revised edition. Vaduz, J. Cramer.

ELLIS B.M. & ELLIS J.P. (1987) - Microfungi on Land Plants. Croom Helm.

ERIKSSON O. (1967) - On graminicolous pyrenomycetes from Fennoscandia. *Arkiv Botanik.* 6 nr 8/10

MUNK A. (1957) - Danish Pyrenomycetes. Dansk Botanisk Arkiv. 17

SHOEMAKER R.A. & BABCOCK C.E. (1989) - *Phaeosphaeria*. *Can. J. Bot.* 67: 1500-1599.

VANDEVEN E. (1996, red.) - Aantekenlijst voor zwammen en slijmzwammen. K.A.M.K. Antwerpen.

WEBSTER J. (1955a) - Graminicolous Pyrenomycetes: V. Conidial states of *Leptosphaeria michotii*, *L. microscopica*, *Pleospora vagans* and the perfect state of *Dinemasporium graminum*. *Trans. Brit. Mycol. Soc.* 38: 347-365.

WEBSTER J. (1955b) - *Hendersonia typhae*, the conidial state of *Leptosphaeria typharum*. *Trans. Brit. Mycol. Soc.* 38: 405-408.

← Plaat 3. Fig. 1. *Phaeosphaeria licatensis*. A: pseudothecium, B: ascus, C: sporen. Fig. 2. *Phaeosphaeria typhae*. A: pseudothecium, B: ascus, C: sporen. Fig. 3. *Phaeosphaeria typharum*. A: pseudothecium, B: ascus, C: sporen. Fig. 4. *Lophiostoma semiliberum*. A: pseudothecium, B: ascus, C: sporen.

Apiognomonium erythrostoma (Pers.: Fr.) Höhn., een interessante en ongewenste pyrenomyceet in een blad van Zoete kriek (*Prunus avium*)

Ron Bronckers
Wethouder Meertensstraat 14
NL-6325 DB Vilt

Summary

Apiognomonium erythrostoma (Pers.: Fr.) Höhn., an interesting pyrenomycete in a leaf of Wild cherry (*Prunus avium*). AMK Mededelingen 2003.2: 36-38.

Apiognomonium erythrostoma was found in a rotten leaf of Wild cherry (*Prunus avium*) on the 6th of February in 2003. It's the first record of this species in the Netherlands. A description, some drawings and a key to the European species of the genus *Apiognomonium* are provided in this article.

Samenvatting

Apiognomonium erythrostoma werd gevonden in een rottend blad van Zoete kriek (*Prunus avium*) op 6 februari 2003. Het is de eerste melding van deze soort in Nederland. Dit artikel is voorzien van een beschrijving, enkele tekeningen en een sleutel tot de Europese soorten van het genus *Apiognomonium*.

Microfungi kunnen zich over het algemeen niet verheugen in de achting die veel veldmycologen hebben voor de populaire macrofungi. Wellicht kost het teveel moeite om ze te zoeken en kan men er – door hun onbekendheid – niet zo makkelijk mee scoren wanneer men weer vol zit met sterke verhalen.

In Nederland werd lang weinig aandacht besteed aan 'klein spul', bekijk maar eens de 3 miezerige pagina's in de meer dan 800 pagina's tellende 'bijbel der Nederlandse paddestoelen' (Arnolds *et al.*, 1995). Sinds enige tijd lijkt het tij te keren en krijgen de microfungi ook de aandacht die ze verdienen. Men kan ze (zij het na enige inspanning) vrijwel het gehele jaar door verzamelen op en in de meest uiteenlopende substraten.

Zo ook in Zuid-Limburg (NL) waar in 2003 in de periode februari t/m maart 5 nieuwe soorten voor de Nederlandse lijst verzameld werden. Eén van deze soorten was de pyrenomyceet *Apiognomonium erythrostoma* (reeds bekend in België) die gevonden werd op 6 februari in het natuurgebied Ingendael (gem. Valkenburg a/d Geul). De soort zal worden voorgesteld en enige aandacht zal worden besteed aan de ecologie. Als extraatje is er voor de liefhebber nog een sleutel tot de Europese soorten uit het genus *Apiognomonium* toegevoegd.

Apiognomonium erythrostoma (Pers.: Fr.) Höhn.

(Diaporthales: Valsaceae)

Synoniemen:

Sphaeria erythrostoma Pers.: Fr.

Gnomonia erythrostoma (Pers.: Fr.) Auersw., in Gonnermann & Rabenhorst

Sphaerella erythrostoma (Pers.: Fr.) Auersw., in Gonnermann & Rabenhorst

Gnomonia erythrostoma (Pers.: Fr.) Auersw. f. *armenicae* Bondar

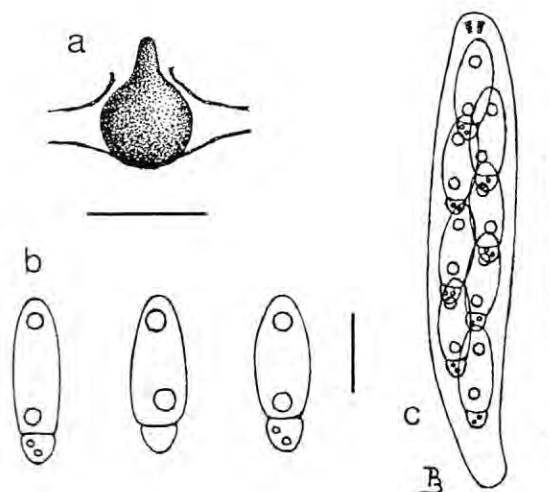
Anamorfe: *Libertina effusa* (Lib.) Höhn.

Perithecia: (0,2)0,3-0,4 mm Ø, donkerbruin-grijszwart, talrijk verspreid over het blad en verzonken in het weefsel (fig. a: maatstreef = 0,5 mm).

Hals: circa 50 µm (onrijp) tot 200(250) µm (rijp), centraal geplaatst en door de epidermis brekend.

Sporen: 19-21 x 5-6(7) µm, hyalien, (sub)biseriaat, smal ellipsoïd tot fusoid, met een grote terminale cel (3/4-4/5 deel) en een kleine basale cel (1/4-1/5 deel). De grootste cel bevat 2 grote oliedruppels en in de kleine cel zijn geen of 2 kleine druppels aanwezig (fig. b: maatstreef = 10 µm).

Asci: (72,5)80-95(99) x (10)12-13 µm, 8-sporig, inamyloid, inoperculaat met een duidelijke apicale ring (fig. c: maatstreef = 50 µm).

Substraat en Milieu: in sterk rottend blad van Zoete kriek (*Prunus avium*) in de strooisellaag van een hellingbos (*Carpinion betuli*).

Ecologie: de ontwikkeling van anamorfe (parasitair levend bladweefsel) tot teleomorfe (saprotroof in dood bladweefsel) vindt plaats in bladeren van *Prunus* soorten. Tot het omvangrijke genus *Prunus* behoren o.a. de kers, pruim, perzik, abrikoos en amandel.

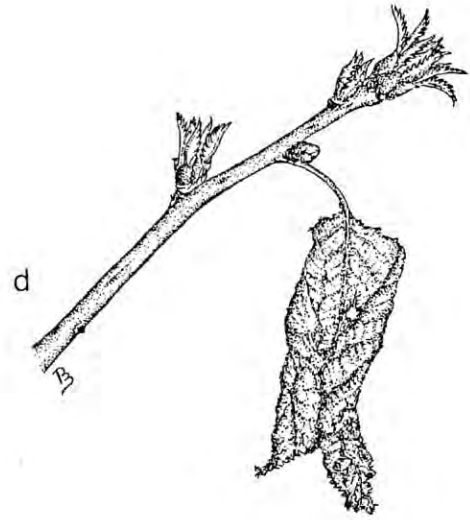
Kenmerkend voor deze ziekteverwekker zijn de vele afgestorven, uitgedroogde bladeren die aan de takken blijven hangen (althans zeker bij *P. avium*) gedurende de winter tot in het voorjaar.

In het voorjaar infecteren de ascosporen (afkomstig uit de perithecia in de nog hangende bladeren) de ontlukende blaadjes (fig. d). Op het aangetaste blad verschijnen na enige tijd vaalgele vlekken. De aanvankelijk ronde vlekken breiden zich onregelmatig uit, ze verkleuren in een later stadium (rood)bruin (het gevolg van necrose) en verdorren. Dit proces vindt meestal plaats tussen juni en augustus. Om te voorkomen dat de verdroede bladeren vroegtijdig vallen, zorgt de zwam ervoor dat zich aan de bladsteelbasis geen weefsel vormt dat bladval veroorzaakt. Deze gang van zaken is ongunstig voor een boom en komt de vitaliteit niet ten goede.

Het mag duidelijk zijn dat veel fruitteilers niet blij zijn met de aanwezigheid van deze soort. Persen & Altenburger (2002) berichten over de toenemende schade die "Marillenblattbräune" aanricht bij de abrikozenteelt in Oostenrijk. De Abrikoos (*Prunus armeniaca*) kan al in de late zomer geheel ontbladerd zijn (hoe de infectie door ascosporen vervolgens in zijn werk gaat komt helaas niet aan bod). Dit verzwakt de kleine abrikozenboompjes en maakt hen nog vorstgevoeliger dan ze van nature al zijn.

Men kon verder aantonen dat er een verband bestaat tussen de neerslag en de uitstoot van ascosporen. De sporenuitstoot gebeurde vanaf 0,4 mm neerslag en bleek niet van lichtinvloed afhankelijk te zijn.

(Zie Brooks (1910, betreft de ontogenese) en Monod (1983)).

Een sleutel tot de Europese soorten uit het genus *Apiognomonina*

In populaire overzichtswerken van Ascomyceten (zoals Dennis, Breitenbach & Kränzlin en Ellis & Ellis) vindt men geen of zeer weinig informatie betreffende dit genus, vandaar deze vertaalde sleutel ter compensatie.

Apiognomonina Höhn.

Perithecia bolvormig, solitair, verspreid en vaak verzonken in het weefsel van de waard. De ostiole is halsvormig (mag ook nek- of snavelvormig heten, zo u wilt), centraal of (zelden) excentrisch. Sporen glad, hyalien, (smal) ellipsoïd tot fusoïd, ongelijk tweecellig (apiosporen) met een septe op of minder dan $2/5$ van de lengte, recht tot licht gekromd en soms met draad- of lepelvormige aanhangsels, (sub)biseriaat. De grootste cel bevat meestal 2 grote oliedruppels. Asci 8-sporig, inamyloïd en met een apicale ring. De meeste soorten uit dit genus leven als parasiet en saprofyt in/op bladeren van loofbomen.

Sleutel tot de Europese soorten (naar Monod 1983)

1	Kleine sporencel in de ascus gericht naar de apicale ring	2
1*	Grote sporencel in de ascus gericht naar de apicale ring	6
2	Perithecia komen uit het substraat, op <i>Ostrya</i> en <i>Corylus</i>	<i>A. ostryae</i>
2*	Perithecia blijven in het substraat	3
3	Hals gelijk met het oppervlak van de epidermis, op bladstelen van <i>Tilia</i>	<i>A. petiolicola</i>
3*	Hals kort maar duidelijk buiten het oppervlak stekend	4
4	Peritheciumwand < 10 μm , op <i>Cornus</i>	<i>A. rigniacensis</i>
4*	Peritheciumwand > 20 μm	5
5	Sporen afgerond aan de uiteinden, septe op 2/5 van de lengte, op stengels en dode bladeren van <i>Geranium</i>	<i>A. borealis</i>
5*	Sporen puntig aan de uiteinden, septe op 1/4 van de lengte, op droge stengels van <i>Euphorbia</i>	<i>A. austriaca</i>
6	Perithecia 150-250 μm Ø, moeilijk zichtbaar op het blad, hals < 200 μm lengte. Conidiale vorm <i>Gloeosporidium</i> , <i>Discula</i> of <i>Sporonema</i>	7
6*	Perithecia > 230 μm Ø, goed zichtbaar op het blad of de stelen. Conidia uit het genus <i>Libertina</i> ofwel afwezig	8
7	Asci 42-57 x 7,5-11 μm , conidia 7,5-11,5 x 3,2-5 μm , op <i>Platanus</i>	<i>A. veneta</i>
7*	Asci 36-48 x 7,5-10 μm , conidia 10-14 x 2,2-3,8 μm , overal doch meestal op <i>Quercus</i> , <i>Fagus</i> en <i>Tilia</i>	<i>A. errabunda</i>
8	Bij rijpheid sporen soms met enkele kleine oliedruppeltjes	9
8*	Sporen met 2 of meerdere grote oliedruppels	10
9	Sporen 9-11 x 3-4 μm , perithecia op bladeren van <i>Alnus incana</i>	<i>A. alniella</i>
9*	Sporen 13-14 x 4-5 μm , perithecia op droge takjes van <i>Rhododendron</i> , zelden op bladeren	<i>A. rhododendri</i>
10	Sporen gebogen, op <i>Acer</i>	<i>A. acerina</i>
10*	Sporen recht, perithecia op dode bladeren die nog aan de takken hangen tot de volgende lente, op <i>Prunus</i>	<i>A. erythrostoma</i>

Apiognomonina ribis, *A. sanwalii*, *A. manihotis* en *A. catappae* werden ook door Monod beschreven, maar deze soorten zijn niet in de sleutel opgenomen daar hun oorsprong buiten Europa ligt.

Dankwoord

Bij deze mijn dank aan Jean Schavey die zeer behulpzaam was en de Franstalige sleutel van Monod vertaald heeft.

Referenties

ARNOLDS E., NOORDELOOS M.E. & KUYPER T. (1995) – Overzicht van de paddestoelen van Nederland. N.M.V.
 BROOKS F.T. (1910) – The development of *Gnomonia erythrostoma* Pers. The Cherry-Leaf-Scorch Disease. *Ann. Bot.* **24**: 585-605.
 MONOD M. (1983) – Monographie taxonomique des Gnomoniaceae. *Beih. Sydowia* **9**: 1-315.
 PERSEN U. & ALTENBURGER J. (2002) – Die Marillenblattbräune (*Apiognomonina erythrostoma* (Pers.) v. Höhnell), ein bedeutender Schaderreger im österreichischen Marillenanbau. Arbeitsgemeinschaft Landwirtschaftlicher VersuchsAnstalten (Oostenrijk, <http://www.alva.at/alva2002/tagung/pos7.pdf>).

Truffelnuffels in Vlaanderen, 2002

Ruben Walley

Instituut voor Bosbouw en Wildbeheer, Gaverstraat 4, 9500 Geraardsbergen

Abstract

Except for some efforts made by Moens (see Moens 1973) and De Meulder (e.g. De Meulder 1997), hypogeous fungi received little attention in Flanders (northern Belgium). This is quite understandable, as the area lacks large areas of calcareous soils. Moreover, the historical and present land use is very intensive, resulting in a lack of young open forests, broad roadside verges, natural forest edges, hedges and similar habitats suitable for hypogeous fungi. In many cases, e.g. in parks or along roads, these habitats are occupied by planted exotic trees which do not form ectomycorrhizal associations at all. High atmospheric N-deposits resulting in litter accumulation on the forest soil is another negative factor. Often this results also in a proliferation of *Rubus* growth in forest and forest edges, producing a very rough litter layer, unsuitable for fructification of ectomycorrhizal fungi. Despite of these factors, I have been able to find several species during the autumn of 2002, that have not been recorded before from this region (*Arcangeliella stephensii*, *Hymenogaster olivaceus*, *H. vulgaris*, *Tuber aestivum*) or even Belgium (*Balsamia polysperma*, *Genea lespiaultii*, *G. verrucosa*). Other interesting records include *Genea hispidula* (3 new records), *Hydnobolites cerebriformis* (first record since 1973), *Cenococcum geophilum* (first records since 1900). Some of these records are commented and an updated checklist of hypogeous fungi found in Flanders is given.

Inleiding

Een interesse voor één of andere groep of geslacht paddestoelen start vaak naar aanleiding van een persoonlijke vondst van een zeldzame, soms moeilijk te determineren soort. In het verleden hebben diverse toevallige vondsten van truffelachtigen reeds herhaaldelijk mijn interesse geprikkeld, maar blijkbaar niet genoeg om echt aan de slag te gaan. Studiemateriaal ligt immers niet voor het rapen, je moet het zelf gaan zoeken en dat vraagt aan tijd een behoorlijke inspanning. Waren het de russula's die het dit jaar alweer wat lieten afweten, vroeg het urenlang turen naar dode beukenstammen om wat afwisseling, of waren het enkele nieuwe toevalsvondsten die de doorslag gaven? Ik herinner het me niet, maar dit jaar ben ik dan toch systematisch aan het krabben gegaan, en dat leverde vrij snel enkele leuke resultaten op. Tevens ben ik zo vrij te bekennen, dat mijn jagers-verzamelaarsinstinct - dat waarschijnlijk in min of meerdere mate, bewust of onbewust menig natuuronderzoeker drijft - bij deze truffelzoektochten zeer goed besnaard wordt. Het plezier iets uit de grond te toveren is even groot als dat van de eerste nieuwsgierige blik op het microscopische preparaat van de vondst.

Geduld, ervaring en geluk

Waar en hoe je die dingen moet zoeken, is uiteraard de eerste vraag die men zich stelt. En van zodra men iets vindt, is het ook de eerste vraag die men gesteld krijgt door derden. In het kort kunnen we stellen dat je geen hond nodig hebt. De meeste afgerichte truffelhonden kunnen immers slechts enkele *Tuber*-soorten vinden, die hier meestal toch niet of nauwelijks voorkomen. Zelfs één van de allerbeste truffelhonden ooit, afgericht door Italiaanse hypogeeënspecialisten en 'Fries' genaamd, vond "niet meer" dan 60-70 taxa; wat nog altijd minder is dan de helft van alle bekende Zuid-Europese soorten. Nu staat in zowat alle truffelboekjes beschreven hoe je zelf tewerk kan gaan, en Hubert heeft het recent nog eens uitgelegd in ons tijdschrift (De Meulder 1997). Ook in de Vries (2000) vind je ecologische achtergronden die kunnen helpen bij het zoeken. In het begin komt het er een beetje op neer om je niet druk te maken dat er van alles in de grond steekt dat aan truffelachtigen doet denken: steentjes, primordia van gewone zwammen, wortelgallen, speenkruidknolletjes, rottende vruchtjes, slakkenhuisjes, uitgedroogde kauwgomresten, ... ik meen zelfs eens vogelpoep onder het microscoop te hebben gelegd. Na een tijdje krijg je wat feeling en gaat het gemakkelijker. Het beste is misschien toch eens meelopen met iemand die al een beetje ervaring heeft. Zo liep ik dit jaar een halve dag mee met een Italiaan (maar vonden we enkel *Elaphomyces granulatus*), en ook nog een halve dag met onze landgenoot Daniel Thoen uit Arlon. Deze laatste was vergezeld van Ben Schultheis, sinds enkele jaren een gedreven hypogeeënjager uit Luxemburg (zie Thoen & Schultheis 2003). Dan snap je meteen dat je midden in een bos met ruwe humus niks te zoeken hebt. Open terreinen (bv. bosranden, parken) met jonge ectomycorrhizavormende bomen (eik, linde, beuk, wilg, populier... ; berk en els lijken veel minder geschikt) op kalkrijkere bodems bieden meer perspectieven. In Vlaanderen zijn deze habitats eerder zeldzaam; vandaar dat het totale soortenaantal veel lager is dan bv. in Wallonië of Luxemburg. Onze ruimtelijke ordening heeft ervoor gezorgd dat onze wegbermen bedroevend smal zijn, de randen van onze dichte bossen weinig natuurlijk, de houtwallen en verspreide bomen schaars. Voorts is ons landschap

vaak sterk vermest, met als gevolg een dikke strooiselvorming in de bossen, verruigde bermen en allesverstikkende braamstruwelen. Net als het storten van houtsnippers op schrale plekken is dit niet bevorderlijk voor de fructificatie van mycorrhizapaddestoelen. De eerste resultaten van mijn truffelgesnuffel tonen evenwel aan dat er ook hier toch nog iets kan ontdekt worden.

Bespreking van enkele interessante vondsten

In totaal vond ik in de periode augustus-december 2002 in Vlaanderen ca. 23 soorten. 'Ongeveer', want het merendeel van mijn vondsten behoort tot het genus *Hymenogaster* (Zijdetruffel), en die soorten zijn net als de nauwverwante *Hebeloma's* lastig tot soms niet te determineren. Geen twee boeken geven dezelfde soortopvatting, en nergens vindt men kwalitatief goede sporenteekeningen van alle Europese courante soorten. We gaan dan voorlopig hier niet verder in op dit "genre diabolique" zoals Rioussset het noemt: de determinaties van deze soorten zijn waarschijnlijk voor verbetering vatbaar. Mogelijk zijn wel *Hymenogaster olivaceus* en *H. vulgaris* aanwinsten voor de Vlaamse mycoflora.

Twaalf van de 23 gevonden soorten zijn gevonden in het IFBL-uurhok waar onze woonst gelegen is, 2 ervan zelfs in onze tuin; wie een beetje in het groen woont, kan dus gerust eerst zijn eigen omgeving verkennen op het voorkomen van hypogeeën! De mooiste vondsten werden wel wat verder van huis gedaan, gewoonlijk op rijkere bodems. Herbariummateriaal van al deze vondsten is gedeponereerd in GENT. De determinaties steunen volledig op het prachtige Italiaanse truffelboek van Montecchi & Sarasini (2000), dat ook sleutels en beschrijvingen in het Engels bevat, maar met behulp van het werk van de Vries (1971) kom je ook al een heel eind.

Arcangeliella stephensii (Berk.) Zeller & Dodge
syn.: *Zelleromyces stephensii* (Berk.) A.H. Sm.

De vondst van deze 'melktruffel' begin december in het natuurreservaat Torfbroek te Berg was een gedroomde afsluiter van het seizoen. Truffels uit deze groep (*Zelleromyces* spp., *Arcangeliella* spp.) scheiden bij doorsnijden melk af, en vertonen microscopische kenmerken die bijna identiek zijn aan deze die men in *Lactarius* aantreft. De sporen zijn wel geëvolueerd van ballistosporen naar statismosporen; dit zijn sporen die niet meer actief worden weggeschoten van de sterigme, en zoals bij veel gasteromyceten vaak een mooie symmetrische vorm vertonen. Verscheidene

recente studies naar fylogenetische verwantschappen tussen truffelachtige basidiomyceten en gewone plaatjeszwammen hebben aangetoond dat verscheidene van die genera kunstmatige verzamelgroepen zijn van soorten die in werkelijkheid morfologische en ecologische buitenbeentjes zijn binnen de klassieke genera. Wees dus niet verbaasd als deze soorten in de nabije toekomst verhuizen naar geslachten waar ze genetisch perfect in passen (in dit geval *Lactarius*). Kritisch morfologisch onderzoek van de truffelachtige verwanten van *Russula* en *Lactarius* heeft het aantal van deze truffelgenera reeds gereduceerd van 7 naar 5 (Lebel & Trappe 2000), maar wellicht zullen nieuwe studies nog meer veranderingen in de systematiek van de Russulales teweegbrengen.

In de literatuur wordt onze soort meestal als *Zelleromyces stephensii* behandeld, maar iedereen wijst op de zeer grote gelijkheid met *Arcangeliella borziana*, zodat ze soms als synoniemen of variëteiten van één soort worden beschouwd. Gezien deze soort volledig past binnen de omschrijving van het later gecreëerde genus *Zelleromyces* (Lebel & Trappe 2000), maar *A. borziana* wel de type-soort is van *Arcangeliella*, lijkt het ons juist om beide soorten als *Arcangeliella*-soorten te behandelen.

Arcangeliella stephensii was reeds bekend uit Wallonië en het Groothertogdom Luxemburg, maar is nieuw voor Vlaanderen (en NL).

Balsamia polysperma Vittad. – Kleine balsemtruffel
De Kleine balsemtruffel was reeds bekend uit Nederland en Luxemburg, maar nog niet uit België. Wij troffen één enkel exemplaar aan, onder een moslaag bij beuk in het Zoniënwoud. Het wrattige peridium en de sporenguttulatie (1 grote druppel, en vele kleintjes) zijn soortsbepalend. De soort groeide op dezelfde plaats als *Genea lespiaultii*, en was ook vergezeld van *Tuber rufum* en *Hymenogaster niveus* s.l. Dit bevestigt nogmaals dat verschillende soorten truffelachtigen vaak samen groeien.

Cenococcum geophilum Fr. – Zwarte peperkorrelzwam

Indien Daniel Thoen me tijdens onze excursie in Luxemburg niet op deze soort had gewezen, had ik deze wellicht nooit gevonden of als paddestoel herkend. De "vruchtlichamen" bestaan bij deze soort enkel uit steriele, zwarte, glanzende, min of meer kogelronde sclerotia van 2-4(5) mm diam. die bij ouderdom een centrale holte vertonen (lange tijd dacht men – onterecht – dat deze een anamorf betroffen van *Elaphomyces*). Deze sclerotia zitten zeer ondiep in de bodem, verweven in donker, zeer

goed doorwortelde humusmatjes op min of meer schrale plekjes. *Cenococcum geophilum* vormt zwarte, borstelige ectomycorrhiza, en zou één van de meest algemene (en tevens goed bestudeerde) mycorrhizavormers zijn in Europa en Noord-Amerika. Al onze 19de eeuwse mycologen (Westendorp, Libert, Kickx, Bommer & Rousseau) verzamelden deze soort, maar na 1900 ontsnapte ze in Vlaanderen aan de aandacht. Mijn vondsten te Kwaremont, Maria-Aalter, Hingene en Ruiselede (onder Eik of Beuk) lijken er op te wijzen dat de soort hier nog altijd algemeen is.

Genea hispidula Berk. & Broome ex Tul. & C. Tul.
– Harige manteltruffel

De kleine, afgeplatte truffeltjes (< 1 cm) zijn over de gehele oppervlakte, zowel buiten als binnen in de peridiumholtes bedekt met bruine, gesepteerde haren, wat ze macroscopisch herkenbaar maakt. André De Kesel wees me erop dat je met een goed binoculair reeds duidelijk de asci met de grote, knobbelige sporen kan onderscheiden na sectie van een vruchtlichaam (loont de moeite, ook bij *Tuber* spp.!). Een blik met de microscoop kan het spektakel vervolledigen. Tot nu toe was deze soort in Vlaanderen enkel in Ravels waargenomen, meer bepaald tijdens de excursies van het Europese mycologische congres in 1956, en te Groenendaal (ca. 1884). Ook elders staat ze meestal geboekt als zeldzaam. Wij vonden ze nochtans op 3 verschillende plaatsen (Kortenberg, Geraardsbergen, Ruiselede), onder diverse boomsoorten (*Fagus*, *Tilia*, *Populus tremula*, *Quercus rubra*). Deze standplaatsen suggereren dat deze soort ook gedijt op minder kalkrijke bodems. Benieuwd of we ze de volgende jaren op nog meer plaatsen kunnen vinden.

Genea lespiaultii Corda

Deze snuiter heeft misschien zijn wetenschappelijke naam niet mee, maar is wel een prachtig zwart, wrattig truffeltje, met sporen die volledig bezet zijn met grove, afgeplatte wratten. Deze werd gevonden onder een moslaag bij beuk in het Zoniënwoud, meteen de eerste vondst in de Benelux.

Genea verrucosa Vittad.

Deze manteltruffel werd gevonden in een zandig taludje onder eik langs een aardeweg in Wingene. De kleine, afgeplatte vruchtlichamen herinnerden sterk aan *Genea hispidula*, maar de beharing was beperkt tot een centraal tufje korte haartjes en elders zeer schaarse haren die wel met een loupe zichtbaar zijn. Andere *Genea*-soorten vertonen meestal een meer hersenvormig gekronkeld peridium/vruchtlichaam. Enkel Pegler et al. (1993) sleutelen onder de regelmatig gevormde

vruchtlichamen ook *Genea verrucosa* uit. Ik liet het materiaal bekijken door Dr. de Vries (NL) en Stefanie Delarue (Univ. Gent). Beiden determineerden de collectie als *G. verrucosa*. Microscopisch zijn de sporen bij deze soort kleiner (25-28 x 17-20 µm) dan bij *G. hispidula* (sporen meestal > 30µm), en ook de wratjes zijn kleiner in zijaanzicht, aan de top hoofdzakelijk afgeplat of met 'vingertjes', terwijl bij *G. hispidula* de wratjes groter en denser zijn, en meer afgerond in zijaanzicht. Zoals meer truffelachtigen, zou de soort erg variabel zijn. Volgens de Vries (pers. meded.) past onze collectie op basis van de sporenmaten het best bij de var. *fischeri* G. Gross. *Genea verrucosa* is niet eerder uit de Benelux gerapporteerd.

Glomus microcarpum Tul. & C. Tul.

Kleinsporige korreltruffel

Deze soort werd in Vlaanderen pas in 1990 ontdekt (De Meulder 1991). Onze ervaring leert ons evenwel dat het hier gaat om een van de meest algemene soorten in onze regio's die wij al op een tiental vindplaatsen aantreffen. De vruchtlichamen zijn wel vaak zeer klein (enkele mm lang), zeer veranderlijk van vorm en kunnen gemakkelijk over het hoofd gezien worden of door hun hardheid verward worden met kleine steentjes. Bij doorsnede is de bleke, morkakleurige gleba zeer kenmerkend. Soms zijn ze voorzien van witte rizomorfen, en vaak groeien ze tussen wortels van kruiden of grasachtigen. Soorten uit de Glomales vormen endomycorrhiza, met allerlei soorten planten. Het is dus lang niet zeker of de boom waaronder ze gevonden worden, dan wel de kruidachtige planten in de buurt, iets te maken hebben met hun groeiplaats.

Hydnobolites cerebriformis Tul. & C. Tul. –
Bleke hersentruffel

Zoals de Nederlandse naam het aangeeft, gaat het hier om een kleine, bleke, hersenvormige truffel. Bij onze collectie, gevonden in het park van Poeke (Aalter), waren alle asci 8-sporig. In de literatuur wordt hier en daar gesteld dat asci met een variabel, maar lager aantal sporen meer frequent zijn.

Voor zover bekend, was deze soort slechts twee maal gevonden in Vlaanderen (nl. door Bommer & Rousseau te Groenendaal, ca. 1884, en door Julien Moens rond Bazel, 1973), dus alweer een hele tijd geleden. Ook in Nederland blijkt ze zeer zeldzaam.

Tuber aestivum Vittad. – Zomertruffel

Gevonden in de Voerstreek, eind november, in een bosrand onder Linde, ondiep in het strooisel. Helaas betrof het nagenoeg onrijp materiaal: slechts enkele

piepjonge sporen vertoonden reeds een netvormige versiering die mogelijk maakte om deze zwarte diamantjes met zekerheid op naam te brengen. In ieder geval een onverwachte, maar leuke aanwinst voor de Vlaamse mycoflora.

Een aantasting van *Tuber rufum*?

Twee maal vond ik volledig steriele, wrattige, hersenvormige dingetjes die wat deden denken aan Hersentruffel (maar groter en meer roodbruin), en waar niks van te maken viel. In de Vries (2000) wordt melding gemaakt van een onbeschreven misvorming bij de Gevlekte truffel, die gepaard gaat met verlies van kleur, sterk-wrattig misvormde vruchtlichamen en een bijna geheel onderdrukte sporulatie (virusinfectie?). Gezien ik in beide gevallen ook *Tuber rufum* op deze krabplekjes vond, vermoed ik dezelfde of analoge monstrositeiten te hebben gevonden.

Dankwoord

Bij deze bedanken wij de KAMK en Emile Vandeven voor het ter beschikking stellen van de verspreidingsgegevens betreffende hypogeeën in Vlaanderen, en Dr. de Vries voor de determinatie van *Genea verrucosa*. Daniel Thoen en Ben Schultheis wakkerden mijn krabvirus aan, Mieke Verbeken volgde kritisch de determinaties en leverde de sporentekeningen.

Referenties

- DE MEULDER H. (1991) – *Glomus microcarpum* Tul. & C. Tul., een nieuwe truffelsoort voor Vlaanderen. *Meded. Antwerpse Mycol. Kring* **1991**: 75-77.
- DE MEULDER H. (1997) – Truffels zoeken, waar, wanneer en hoe? *Meded. Antwerpse Mycol. Kring* **1997**: 65-69.
- DE VRIES G. (1971) – De fungi van Nederland. 3. Hypogaea. *Meded. Kon. Ned. Natuurhist. Veren.* **88**: 1-64.
- DE VRIES G. (2000) – Ecologie van paddestoelen en schimmels 3. Ecologie van truffels. *Coolia* **43**: 194-200.
- LEBEL T. & TRAPPE J.M. (2000) – Type studies of sequestrate Russulales. I. Generic type species. *Mycologia* **92**: 1188-1205.
- MOENS J. (1973) – Een truffelvondst te Bazel (Oost-Vlaanderen). *Natuurwereld* **35**: 152-158.
- MONTECCHI A. & SARASINI M. (2000) – Funghi Ipogei d'Europa. Assoc. Micol. Bres., Centro Studi Micologici, 714 p.
- PEGLER D.N., SPOONER B.M. & YOUNG T.W.K. (1993) British truffles. A revision of British hypogeous fungi. Kew, HMSO, 216 p. + 26 pl.
- THOEN D. & SCHULTHEIS B. (2003) – Checklist provisoire des champignons hypogés du Luxembourg. *Bull. Soc. Naturalistes Luxembourgeois* **103**: 31-44.

Tabel 1. Overzicht van de truffelachtigen van Vlaanderen
Table 1. List of truffles and truffle-like fungi of Flanders

Ascomyceten

- Balsamia polysperma* Vittad. – Kleine balsemtruffel
Balsamia vulgaris Vittad.*
Elaphomyces granulatus Fr.: Fr. – Korrelige hertetruffel
Elaphomyces muricatus Fr.: Fr. – Stekelige hertetruffel
Genea hispidula Berk. & Br. ex Tul. & C. Tul. – Harige manteltruffel
Genea lespiaultii Corda
Genea verrucosa Vittad.
Hydnobolites cerebriformis Tul. & C. Tul. – Bleke hersentruffel
Hydnotrya confusa Spooner*
Hydnotrya tulasnei (Berk.) Berk. & Broome – Rosse doolhoftruffel
Pachyphloeus conglomeratus Berk. & Broome* – Gele kratertruffel
Tuber aestivum Vittad. – Zomertruffel
Tuber borchii Vittad. – Bleke truffel
Tuber dryophilum Tul. & C. Tul.*
Tuber maculatum Vittad. – Gevlekte truffel
Tuber puberulum Berk. & Broome – Donzige truffel
Tuber rufum Pico: Fr. – Roodbruine truffel

Basidiomyceten

- Arcangeliella stephensii* (Berk.) Zeller & Dodge
Hydnangium carneum Walroth** – Vleeskleurige mozaïektruffel
Hymenogaster decorus Tul. & C. Tul.
Hymenogaster niveus Vittad. s.l. – Witte zijdetruffel
Hymenogaster olivaceus Vittad. – Olijfbroine zijdetruffel
Hymenogaster populetorum Tul. & C. Tul. – Populierzijdetruffel
Hymenogaster rehsteineri Buchholz – Lichte zijdetruffel
Hymenogaster vulgaris Tul. – Gewone zijdetruffel
Melanogaster ambiguus (Vittad.) Tul. – Gewone inkttruffel
Melanogaster broomeanus Berk. – Welriekende inkttruffel
Octaviania asterosperma Vittad. – Welriekende sterspoortruffel
Rhizopogon corsicus Demoulin & Moy.
Rhizopogon luteolus Fr. & Nordholm – Okerkleurige vezeltruffel
Rhizopogon ochraceorubescens A.H. Smith*
Rhizopogon roseolus (Corda) T.M. Fr. – Geelroze vezeltruffel

Zygomyceten

- Glomus microcarpum* Tul. & C. Tul. – Kleinsporige korreltruffel
Glomus macrocarpum Tul. & C. Tul. – Grootsporige korreltruffel
Endogone lactiflua Berk. & Broome* – Melkende korreltruffel

Deuteromyceten

- Cenococcum geophilum* Fr. – Zwarte peperkorrelzwam

(*) geen waarnemingen sinds 1980 – *not recorded since 1980*

(**) in serre bij Eucalyptus, einde 19de eeuw – *in greenhouse, with Eucalyptus, end of 19th century*

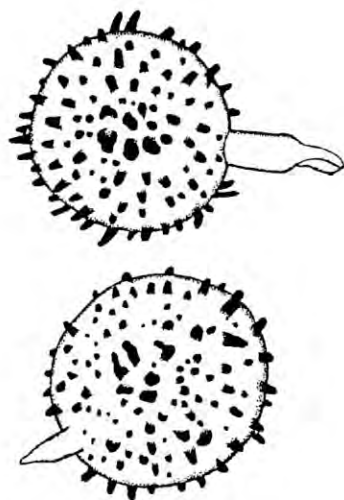

Fig. 1. Sporen van *Arcangeliella stephensii* (maatstreef = 10 μm).

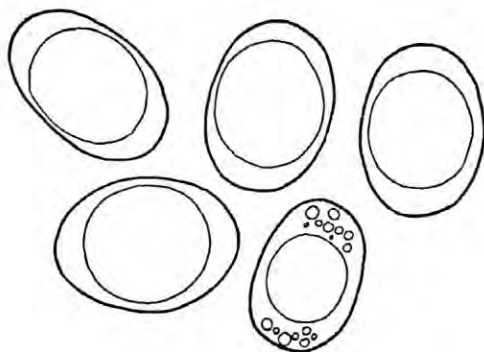

Fig. 2. Sporen van *Balsamia polysperma* (maatstreef = 10 μm).

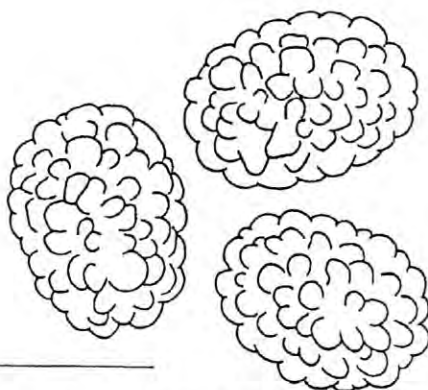

Fig. 3. Sporen van *Genea lespiaultii* (maatstreef = 10 μm).

Een mooie, zeldzame vondst

Byssocorticium atrovirens (Fr.) Bondartsev & Singer

Herman Mervielde
Frans de Potterstraat 8
B - 9840 De Pinte
Cristella werkgroep

Abstract

Byssocorticium atrovirens, a very rare species in Flanders (northern Belgium) is described.

Byssocorticium atrovirens Bondartsev & Singer,
Mycologia 36: 69 (1944)

Syn.: *B. efibulatum* Hjortstam & Ryvarde
Nederl. naam : Groenblauw vliesje

Etymologie

byssos : wollig
corticium : het genus *Corticium*, cortex : schors,
schaal, schil
ater, atra : dofzwart
virens : groen, groenend

Illustraties

Moser & Jülich (1985) - *Farbatlas Basidio-myco*,
Byssocorticium : pl. 1.

Vooraf

Einde december 2001, werd mij door J. van den Hout (Tilburg) een bijzonder merkwaardig korstje ter determinatie toegestuurd. De kleur verbaasde me. Een groenblauwe korstzwam is een witte raaf, iets zeer zeldzaams onder de korstzwammen. Ik dacht meteen aan een groenig-blauwe *Tomentella*. Dat kon echter niet want de sporen waren volkomen glad. De welbekende *Pulcherricium caerulea*, schitterend blauw, kon het ook niet zijn. Sleutelen wees vlug uit dat het om de zeer zeldzame *Byssocorticium atrovirens* ging. Het korstje werd gevonden te Turnhout, nabij het Zwart Water, IFBL: B5.37.42, 09.12.01, op loofhoutstukjes en ruwe humus. Exsiccaat HM 01/160 (GENT).

Vruchtlichaam

De opvallend blauwgroene kleur van het vruchtlichaam sluit nagenoeg al elke twijfel uit. Daarbij komt nog het arachnoïde, byssoïde,

hypochnoïde aspect van het vruchtlichaam, min of meer effen, enkel het reliëf van het substraat volgend. De rand is weinig ontwikkeld. Het vruchtlichaam komt gemakkelijk los van het substraat en het subiculum is vrij dik in vergelijking met de ganse dikte van het vruchtlichaam.

Hyfen

Blauwig tot groenig, vooral in het subiculum, soms bezet met kristalletjes, dun- tot iets dikwandig, 2-4 μm diam., zonder gespen.

Basidiën

4-sporig, iets clavaat, 18-30 x 4,5-5,5 μm . Er zijn gespen te vinden aan de basidiën, maar lang niet aan alle.

Sporen

Blauwig, +/- sferisch, 3 x 4(4,5) μm diam., effen, niet amyloïd, inhoud vaak met één of meerdere druppels, flinke conische apiculus.

Bemerkingen

Hjortstam & Ryvarde (1978) beschrijven een collectie als *Byssocorticium efibulatum* spec. nov., gekenmerkt door het ontbreken van gespen. Deze soort wordt erkend door Roberts (1994) en Hansen & Knudsen (1997). Volgens deze laatste auteurs zou *B. atrovirens* gespen hebben aan de basidiën en sporadisch aan de basale hyfen, terwijl *B. efibulatum* helemaal geen gespen zou hebben. Jülich (1984) synonymiseert *B. efibulatum* met *B. atrovirens*. Dit doen ook Krieglsteiner (2000), Pilot (1995), de Vries in Arnolds et al. (1995) en nog andere auteurs. Mogelijk bestaan er verschillende vormen of biologische soorten van *B. atrovirens*. Dit moet door moderne technieken beter onderzocht worden. Jülich (1972) merkte reeds op dat de soorten van *Byssocorticium* door culturen en cytologisch onderzoek verder bestudeerd moeten worden en uitte het vermoeden dat er polyploïde vormen kunnen optreden.

Verspreiding

Jos Schoutteten vermeldt zonder verdere gegevens een vondst, 31.10.1996, van Kautenbach, Groot Hertogdom Luxemburg.

Blijkbaar is *Byssocorticium atrovirens* geen algemeen voorkomende soort. In Nederland is ze uiterst zeldzaam, slechts twee vondsten worden gemeld. Voor Vlaanderen zijn enkele vondsten bekend uit Zoersel, Zoerselbos (I. Antonissen en K. Van de Put.: op *Quercus robur*, onbekend loofhout en eenmaal *Picea abies*. Exsiccata IA94022610, op Eik, datum 26.02.94). Deze paddestoel blijkt beter thuis te zijn in de meer zuidelijke delen van Europa : Oostenrijk, Frankrijk, Portugal, Zuid-Duitsland. Krieglsteiner (2000) zegt : "Komt voor in gans Europa, maar met grote spreiding (weit gestreut)". Jülich (1984) zegt ongeveer hetzelfde. Bourdot & Galzin (1927) daarentegen spreken van "assez commun".

Literatuur

- ARNOLDS E., Kuyper T.W. & Noordeloos M.E. (1995) - Overzicht van de paddestoelen in Nederland. Nederlandse Mycologische Vereniging
- Bourdot H. & Galzin A. (1927) - Hyménomycètes de France, Sceaux.
- ELLIS M.B. & ELLIS J.P. (1990) - Fungi without gills. Chapman and Hall, London.
- ERIKSSON J. & RYVARDEN L. (1973) - The Corticiaceae of North Europe, 2.Fungiflora, Oslo.
- HANSEN L. & KNUDSEN H. (1997) - Nordic Macromycetes, Vol. 3. Nordsvamp, Copenhagen.
- HJORTSTAM K. & RYVARDEN L. (1978) - Notes on Corticiaceae III. *Mycotaxon* 7: 410.
- JÜLICH W. (1972) - Monographie der Athelieae. Willdenovia, Beiheft 7. Botanischer Garten und botanisches Museum, Berlin-Dahlem.
- JÜLICH W. (1984) - Die Nichtblätterpilze, Gallertpilze und Bauchpilze. Gustav Fischer Verlag, Stuttgart.
- KRIEGLSTEINER G.J. (2000) - Die Grosspilze Baden-Württembergs, Band 1. Verlag Eugen Ulmer, Stuttgart.
- PILOT M. (1995) - *Arbeitsgemeinschaft Pilzk. Niederrhein* 13: 140.
- ROBERTS P. (1994) - Interesting and unusual corticoid fungi from Slapton, Devon. II. *Mycologist* 8:177.
- SCHOUTTETEN J. (1997) - Aphylophorales-vondsten. *Jaarb. VMV*, 2: 26-27.
- TRICHIES G. (1996) - Macromycètes remarquables ou nouveaux du Nord-Ouest Mosellan. *Doc. Mycol.*, 26(102): 31-57.
- VANDEVEN E. (red.) (1996) - Aantekenlijst voor zwammen en slijmzwammen. AMK Antwerpen.

MYCOLOGISCH WEEKEND KAMK-OVMW AAN DE WESTKUST 2003

Dit weekend gaat dit jaar door van 30.10.03 tot 02.11.03
Donderdag 30 oktober: samenkomst in Nieuwpoort-Bad, Hotel Sandeshoved, Zeedijk 26, (tel. 058/23 41 53) voor het avondmaal. Rond 20 u. vergadering met mededelingen, besprekingen, dia's...

Vrijdag 31 oktober: dagexcursie naar De Panne: Voormiddag, Westhoekreservaat; bijeenkomst 9.30 u. op de bekende parking Calmeynbos (baan naar Adinkerke) in de Olmendreef, vanwaar we gezamenlijk vertrekken naar de ingang Westhoek bij de Franse grens. Namiddag: Cabourdomein; bijeenkomst om 14 u. op voormelde parking Calmeynbos in de Olmendreef.

Zaterdag 1 november: voormiddagexcursie naar Oostduinkerke, Doornpanne. Bijeenkomst om 9.30 u. op de parking van het bezoekerscentrum van de IVWA, Doornpannestraat (via Kustbaan richting De Panne, linksaf aan de "hotel-boot Péniche").

Zondag 2 november: voormiddagexcursie Oostduinkerke, domein Ter Yde Bijeenkomst 9.30 u. bij de toegangspoort in de omheining (langs de

Albert I-laan = Kustbaan, richting Oostduinkerke-Bad naar Nieuwpoort-Bad; na het middagmaal vindlijst opstellen.

Deelname aan de afzonderlijke excursies is mogelijk.

Informatie over het hotel: **Logement** (3 overnachtingen): 81 EUR voor 1-persoonskamer achterzijde; 128 EUR voor 2-persoonskamer achterzijde; 136 EUR voor 2-persoonskamer met lateraal zeezicht; 223 EUR voor een studio met frontaal zeezicht tot 6 personen. **Maaltijden** : 3 dagen halfpension (ontbijtbuffet en avondmaal met saladbar en dessertbuffet incl. middagmaal van vertrek): per persoon 56,70 EUR. (dranken niet inbegrepen). Facultatief: garage 7 EUR. per nacht; hotelservice (handdoeken en kameronderhoud) 9 EUR per persoon.

Voor inlichtingen en inschrijving: P. Van der Veken, Rijvisschepark 12, 9052 Zwijnaarde tel. 09/ 222 93 24; e-mail: paul.vanderveken@pi.be

FUNBEL: de grote sprong voorwaarts, stand van zaken op 4 april 2003

Emile Vandeven
Opperveldlaan 14
1800 Vilvoorde

Inleiding

Het is van in 1999 geleden dat een overzicht gepubliceerd werd over de werking van FUNBEL, het computerbestand met verspreidingsgegevens van zwammen en slijmzwammen in België van de KAMK. Sommigen hadden daardoor misschien de indruk dat dit project een stille dood gestorven was. Het tegendeel is waar. Het aantal medewerkers neemt nog steeds toe en de meesten stoppen hun gegevens zelf in de computer.

Naast deze waarnemingen afkomstig van mycologen verspreid in het hele land is FUNBEL flink gegroeid door de medewerking aan enige projecten. Vanuit FUNBEL werden gegevens ter beschikking gesteld voor de "Rode lijst" die gemaakt werd door R. Walley en A. Verbeken, voor het atlasproject van de provincie Limburg en voor het inventarisatieproject van het Brussels hoofdstedelijk

gewest. Als tegenprestatie werden ons de gegevens van deze projecten bezorgd die nog niet in FUNBEL zaten. Ann en Olivier Heylen hebben verder gewerkt aan het intikken van de waarnemingen afkomstig uit de "Carnet des récoltes" van Louis Imler.

Resultaten

FUNBEL, bevat momenteel 398736 waarnemingen gespreid over 5102 taxa.

Deze waarnemingen komen uit 1111 uurhokken en 3295 kwartierhokken. De top-tien van de uurhokken met het grootste aantal soorten is: C5.13 (1732), D5.26 (1082), J6.34 (1079), C4.55 (1012), C5.21 (963), H6.36 (904), D3.58 (902), E3.18 (898), C4.46 (892), J5.41 (877). Tussen haakjes zijn het aantal taxa vermeld die in dat uurhok gevonden zijn.

Deze waarnemingen zijn afkomstig van 354 waarnemers of auteurs.

datum	aantal waarnemingen	aantal taxa
mei 1992	16030	1558
29 maart 1993	34014	2118
24 mei 1994	48383	2519
4 februari 1995	88363	3023
7 februari 1996	143013	3498
20 maart 1997	165956	3783
7 maart 1998	183788	3974
31 juli 1999	206865	4227
4 april 2003	398736	5102

Tabel 1: aantal waarnemingen en aantal taxa bij tussentijdse balansen.

aantal taxa/uurhok	aantal uurhokken	% van bezocht aantal uurhokken
1	123	11,1
2-10	191	17,2
11-50	251	22,6
51-100	154	13,9
101-200	195	17,5
201-500	148	13,3
> 500	49	4,4

Tabel 2: aantal uurhokken in functie van het aantal taxa per uurhok.

groep	aantal waarnemingen	aantal taxa
Ascomycetes	55023	1204
Agaricales s.l.	225251	2349
Aphylophorales	69179	596
Heterobasidiomycetidae	11342	120
Uredinales & Ustilaginales	6836	192
Gasteromycetes incl. hypogeeë Basidiomycetes	16149	82
Deuteromycetes	4327	307
Myxomycetes	10286	230
Zygomycetes	339	21

Tabel 3: het aantal waarnemingen en het aantal taxa per groep.

Gebruik van de gegevens

In 2001 verscheen de "Beknopte aantekenlijst van zwammen en slijmzwammen". De selectie van de soorten voor deze lijst gebeurde onder andere op basis van de waarnemingen in FUNBEL.

Momenteel wordt door verschillende mycologen gewerkt aan een "checklist" van de macromyceten van Vlaanderen, waarbij FUNBEL als basis gebruikt wordt. Aan de verschillende medewerkers werden lijsten bezorgd van de soorten van "hun groep" waarvan in FUNBEL gegevens voorhanden zijn. Naderhand werden naar gelang de vraag gedetailleerde waarnemingen ter beschikking

gesteld.

Geregeld ontvangt het FUNBEL-secretariaat vragen om informatie. De meeste vragen gaan over de verspreiding van soorten en over de mycologische inventaris van een gebied.

Het doorspelen van waarnemingen

Zoals vroeger reeds gemeld werd, wordt aan medewerkers van FUNBEL die een computer hebben gratis een invoerprogramma ter beschikking gesteld, dat onder access 97 werkt. Ook voor access 2000 is nu een versie beschikbaar. Voor beide versies is er een handleiding.

Het kiezen van soort, plaats, terrein, biotoop, substraat en organisme van het substraat kan met gebruiksvriendelijke rolmenu's. Dit invoerprogramma is niet alleen geschikt om gegevens mee door te geven naar FUNBEL maar ook om de inventaris van zijn persoonlijk herbarium met nummers van de exsiccaten erbij te maken. Diegenen die wensen al hun persoonlijke waarnemingen bij te houden kunnen dit hiermee.

Het gebruik ervan verlicht het werk van het FUNBEL-secretariaat. Als elke mycoloog zijn bestand ontwikkelt in verschillende programma's levert dit een heleboel aanpassingswerk op voor het secretariaat. Dus liefst niet doen!

Zij die geen computer hebben mogen natuurlijk nog steeds hun waarnemingen door geven op formulieren, die ook gratis ter beschikking gesteld worden.

Geïnteresseerden kunnen terecht bij het FUNBEL-secretariaat: Opperveldlaan 14, 1800 Vilvoorde, telefoon: 02/267.74.18, e-mail: emile.vandeven@pi.be.

Opmerkingen bij de waarnemingen

Plaatsaanduidingen

Vermeld achter **plaats** de naam van de deelgemeente (dit is de gemeentenaam van voor de fusies van gemeenten).

Wees nauwkeurig met de plaatsaanduiding bv. het Zoniënwoud ligt niet in Brussel!

De naam van het **terrein** zo nauwkeurig mogelijk vermelden, liefst gesteund op de benamingen die voorkomen op de topografische kaarten en rekening houdend met de gemeentegrenzen. Als geen terreinnaam bekend is vermeld dan de straatnaam met eventueel het huisnummer.

Als je een terrein geregeld bezoekt gebruik dan steeds dezelfde naam er voor.

Microscopische determinatie

Als determinaties microscopisch gebeuren vermeld dan je waarnemernummer in de kolom of veld determinator. Dit is belangrijk, want in de toekomst zullen van bepaalde soorten geen waarnemingen meer opgenomen worden in FUNBEL als ze niet microscopisch werden geverifieerd.

Herbarium en exsiccaatnummer

Als er herbariummateriaal bewaard wordt vermeld dan je waarnemernummer in de kolom of veld herbarium. Dit is belangrijk, want in de toekomst zullen van bepaalde soorten geen waarnemingen meer opgenomen worden in FUNBEL als er geen exsiccaat van is. Voor soorten die nieuw zijn is dit ondermeer verplicht.

Als de exsiccaten genummerd zijn vermeld dan het nummer. Doe dit nauwkeurig want het kan niet dat hetzelfde exsiccaatnummer gebruikt wordt voor 2 soorten. Het kan ook niet dat een exsiccaat uit 3 verschillende IFBL-hokken komt.

WWW Weetjes

Ons medelid Tjakko Stijve heeft kortelings meegewerkt aan het maken van een website over paddestoelen op schilderijen.

Het internetadres is:

<http://members.cox.net/artregistry/>

De site bestaat voornamelijk uit links naar de verschillende musea, waar die kunstwerken zijn te vinden. De collectie beslaat de periode van de late 15e eeuw tot onze dagen.

Nieuwtjes uit de recente tijdschriften

Karel Van de Put

Bolletino dell' Associazione Micologica ed Ecologica Romana 54-55, 2002

A. Ricelli et al. brengen een inleiding tot de mycotoxines en bespreken de invloed van inhiberende substanties, zoals extracten van *Lentinus edodes*, als experimentele controlemethode.

Tricholoma sejunctum en *T. portentosum* en hun variëteiten worden besproken door A. Riva, met kleurenfoto's van *T. sejunctum* en var. *fagetorum*, var. *coniferarum* en *T. portentosum* met var. *lugdunensium* en f. *biancastra*. A. Cherubini wijst op het gevaar van de consumptie van *Tricholoma equestre* en R. Galli trekt de aandacht op *Amanita pantherina* f. *alba*, met kleurenfoto. D. Lunghini en L. Perrone gaan verder met hun studie van de boleten van de kust van Latium met *B. comptus*, *B. permagnificus*, *B. poikilochromus* en *B. pulchrotinctus*, alle met kleuren- en microfoto. P. Donati bespreekt *Tricholoma luridum*, met kleurenfoto.

Zeitschrift für Mykologie 68 (2), 2002

Na een uitgebreid "In Memoriam G. Krieglsteiner" bespreekt H. Baral de ascomyceet *Tapesina griseovitellina* met kleurenfoto en microtekening. H. Grosse-Brauckmann meldt een eerste Duitse vondst van *Spiculogloea minuta* en *Oliveonia fibrillosa*, met microtekeningen. *Phaeosolenia densa* is een nieuwe cyphelloïde basidiomyceet die samen met *Episphaeria fraxinicola* met kleurenfoto en microtekening wordt voorgesteld door K. Siepe en F. Kasperek. In zijn bijdrage tot de kennis der *Russula*'s bespreekt R. Kärcher de groene soorten uit de *Viridantinu*-groep met microtekeningen van *R. cicatricata*, *R. xerampelina* var. *olivascens* en *R. pseudoolivascens* met zijn ssp. *squalens* (kleurenfoto). Verder brengt C. Gubitz een bijdrage tot de ringloze soorten

uit het *Tricholoma scalpturatum*-complex, met microtekeningen en kleurenfoto van *T. argillaceum*. Deze aflevering wordt besloten met de bijdrage van H. Müller over nivicole Myxomyceten uit het Thüringer Wald met kleurenfoto van *Diderma alpinum*,

D. globosum var. *europaeum*, *D. meyeriae*, *D. microcarpum*, *D. niveum*, *Lamproderma atrosporum*, *L. carestiae*, *L. ovoideum*, *L. echinosporum*, *L.*

pulchellum en *L. splendens*.

Schweizerische Zeitschrift für Pilzkunde 80 (6) 2002

Als paddestoelen van de maand vinden wij *Psathyrella melanthina* en *Rutstroemia calopus*, met beschrijving, kleurenfoto en microtekeningen. E. Musumeci brengt een vindlijst van fungi die hij verzamelde tijdens vijf op elkaar volgende winters, met kleurenfoto van *Tephrocybe atrata* en *Entoloma cetratum*. In een artikeltje over bijzondere vondsten van B. Senn-Irlet vinden wij kleurenfoto's van *Helvella spadicea*, *Crepidotus ehrendorferi*, *Podoscypha multizonata* en *Tectella patellaris*. Verder bespreekt H. Zehfuss nog de rol van paddestoelen als opruimers in het bos.

Field Mycology 3 (1-4), 2002

Als paddestoelportretten, met mooie kleurenfoto en beschrijving vinden wij in deze jaargang voorgesteld: *Leccinum cyanobasileucum*, *Mycoacia nothofagi*, *Aureoboletus gentilis* en *Russula melzeri*. B. Spooner gaat verder met zijn bespreking van de grote Britse bekerzwammen met de *Sarcoscyphaceae*, met sleutel tot de genera en soorten, soortbespreking en kleurenfoto van *Plectania melastoma* en *Sarcoscypha austriaca* en kleurplaat van *Pithya cupressina*. Ook A. Henrici gaat verder met zijn updating van het boek van Phillips en brengt tevens een sleuteltje tot de Britse soorten van de genera *Mycoacia* en *Mycoaciella*. P. Long bespreekt de mycoflora van gazons in Leicester met kleurenfoto van *Entoloma serrulatum*, *E. lividocyanulum*, *Camarophylloopsis foetens*, *Hygrocybe aurantiosplendens* en *Hygrocybe punicea*.

Een verhaal van P. Marren over de vondsten van Stekelzwammen in 2000 wordt vergezeld van een kleurenfoto van *Hydnellum concrecens* en verspreidingskaartjes. R. Tofts begint in een studie van de Britse *Lepiota*-soorten met de sectie *Stenosporae* met sleuteltje en bespreking van de soorten, microtekeningen en kleurenfoto van *L. castanea*, *L. grangei* en *L. cristata*. G. Kibby bespreekt enkele zeldzame of minder bekende Boleten, met kleurenfoto van *B. splendidus*, *B. communis*, *B. pseudosulphureus*, *Leccinum populinum*, *Suillus bresadolae* var. *flavogriseus* (= *nueschii*) en

Rubinoboletus rubinus. R. Watling stelt zich de vraag of er slechts één Boletengenus bestaat en brengt een lijst van nauwverwante taxa. A. Taylor et al. werpen een licht op

het genus *Xerocomus* met beschrijving van de specifieke kenmerken, sleutel tot de soorten, korte beschrijving der taxa en met kleurenfoto van *X. subtomentosus*, *X. ferrugineus*, en een doorsnede van de steelbasis van *X. communis*. Verder vinden wij nog een uiteenzetting over heksenkringen en een melding van de hervondst van *Boletopsis leucomelaena*.

Rivista di Micologica dell' A.M.B. 45, 1-2, 2002

P. Cazzoli behandelt het genus *Suillus* dat hij in vier groepen verdeelt, met beschrijving van de soorten en kleurenfoto's van *S. grevillei*, *S. viscidus* en var. *brunneus*, *S. bresadolae* en

var. *flavogriseus*, *S. tridentinus*, *S. luteus*, *S. granulatus*, *S. flavidus*, *S. collinitus*, *S. bellini*, *S. mediterraneensis*, *S. bovinus*, *S. variegatus*, *S. sibiricus*, *S. placidus*, *S. plorans* en *S. lakei*. *Agaricus padanus* sp. nov., een soort nauw verwant aan *A. bernardi*, wordt beschreven met kleurenfoto en microtekening door L. Lanconelli. E. Ferrari bespreekt *Inocybe armorica*,

I. perlata en *I. fulvella*, alle met microtekening en kleurenfoto. *Melanoleuca politoinaequalipes* is een zeldzame soort die voorgesteld wordt door R. Fontanella et al. met kleurenfoto en microtekening en met een vergelijkende tabel met *M. substrictipes* en *M. pseudoevenosa*. R. Marino en G. Medardi bestudeerden de pyrenomyceten *Biscogauxia nummularia* en *Lopadostoma turgidum*, met kleurenfoto's en sporentekening. *Russula laeta* en *R. cuprea* worden bekeken door C. Ostellari en C. Piuri, met kleurenfoto en microtekening, terwijl L. La Chiusa en C. Lavarato *Hebeloma truncatum* en *H. eburneum* voorstellen met kleurenfoto en microfoto. De tweede aflevering van deze jaargang is een themanummer door G. Consiglio en M. Contu en volledig gewijd aan het genus *Lyophyllum*, met sleutels en kleurenfoto's van *L. leucophaeatum*, *L. microsporium*, *L. coerulescens*, *L. amariusculum*, *L. paleochromum*, *L. cossonianum*, *L. macrosporium*, *L. infumatum*, *L. transforme*, *L. rhopalopodium*, *L. maleolens*, *L. aemiliae*, *L. tenebrosum*, *L. konradianum*, *L. conocephalum*, *L. semitale* en var. *intermedium*, *L. ignobile*, *L. ochraceum*, *L. favrei*, *L. buxeum*, *L. hypoxanthum*, *L. subglobisporium*, *L. calabrum*, *L. conglobatum*, *L. decastes*, *L. loricatum*, *L. littorale*, *L. connatum*, *L. albellum*, *L. gambosum*

en f. *flavidum*, *L. obscurissimus*, *L. hebelomoides*, *L. ionides*, *L. carneum*, *L. persicolor*, *L. graminicola*, *L. gibberosum*, *L. ambustum*, *L. anthracophilum*, *L. roberti-salvatoris*, *L. osmophorum*, *L. striaepileum*, *L. minimisporium*, *L. baesporium*, *L. confusum*, *L. putidum*, *L. mugonis*, *L. platypum*, *L. atratum*, *L. palustrum*, *L. fibrosipes*, *L. miserum*, *L. albofloccosum*, *L. boudieri*, *L. mycenoides*, *L. coracinum* en *L. rancidum*.

Persoonia 18, 1, 2002

A. Sanchez et al. bestuderen de nivicole myxomyceten uit centraal Spanje, met scanfoto's van *Lepidoderma carestianum*, *L. granuliferum*, *Physarum albescens*, *P. alpestre*, *P. vernum*, *Prototrichia metallica*, *Trichia alpina* en *T. sordida*. In een eerste bijdrage over de kennis van het genus *Pseudobaeospora* in Europa brengt C. Bas een sleutel tot de soorten en de Latijnse diagnoses van enkele nieuwe taxa. *Hygrocybe monteverdae* sp. nov. is een nieuwe soort uit de Canarische eilanden, uit het subgenus *Cuphophyllum*, die wordt voorgesteld door A. Bañares en E. Arnolds, met microtekening. *Coprinus canistri* sp. nov. wordt met microtekening beschreven door C. Uljé en A. Verbeke.

PSL-Nieuws 10, 1, 2003

H. Henczyk en P. Kelderman rapporteren een eerste Limburgse vondst van *Leucoagaricus bresadolae*, met macro- en microtekening en H. Oversteeg bespreekt een vondst van *Collaria arcyronema*. *Incrupula aspidii*, een zeldzame montane soort werd in Limburg gevonden door S. Helleman, met microtekening. Verder worden nog vondsten beschreven van de Essenzwam, met kleurenfoto, *Sypastospora parasitica* op *Paecilomyces farinosa*, met microtekening en de Roze aardster, met kleurenfoto. Verder nog een overzicht van de bijzonderste vondsten van het afgelopen jaar door P. Kelderman die tevens een sleutel bewerkte uit Breitenbach en Kränzlin van het geslacht *Hebeloma*.

Revista di Micologia A.M.B. 45, 3, 2002

P. Cazzoli stelt het genus *Leccinum* voor met sleutels, soortbespreking en kleurenfoto's van *L. holopus*, *L. scabrum* met var. *melaneum*, *L. pulchrum*, *L. variicolor*, *L. brunneogriseolum*, *L. duriusculum*, *L. vulpinum*, *L. piceinum*, *L. versipelle*, *L. aurantiacum*, *L. quercinum*, *L. carpini*, *L. crocipodium*, *L. lepidum* en *L. corsicum*. Het paracapillitium van de stuifzwammen *Morganella subincarnata* en

Vascellum pratense wordt met kleurenfoto's en microfoto's besproken door M. Sarasani en G. Zecchin. *Agaricus endoxanthus* is een tropische soort die vermeld wordt uit een Spaanse serre door L. Parra et al., met kleurenfoto, microfoto en microtekeningen. E. Corea bespreekt een vondst van *Battarea phalloides* uit Calabrië met kleurenfoto's. G. Medardi bestudeerde het genus *Colpoma* in Italië met microtekeningen, sleuteltje en kleurenfoto's van *C. crispum*, *C. quercinum*, *C. sp.* en enkele morfologisch gelijkende soorten. P. Popolizio et al. vermelden vondsten van *Lachnella alboviolascens* en *L. villosa* met kleurenfoto en microfoto. *Melanoleuca nivea* en *Melanophyllum haematospermum* worden met kleurenfoto en microtekeningen voorgesteld door S. Pizzardo en A. Nalin. Tenslotte bespreekt A. Riva *Copelandia cyanescens*, met kleurenfoto en microtekening, nadat de douane verscheidene specimens van deze hallucinogene paddestoel onderschepte op het vliegveld van Malpensa.

Mycolux 1-4, 2002

J.M. Pirlot stelt vondsten voor van *Mycena filopes*, *Melanoleuca pedida*, *Spinellus fusiger** en *Clavulinopsis umbrinella*, alle met microtekening. Dezelfde auteur wijdt een uitgebreid artikel aan *Phallus hadriani**, met historische tekeningen. Voorjaars-*Entoloma*'s worden besproken door M. Lecompte met kleurenfoto van *E. sepium*. Twee artikels brengen enkele algemeenheden over chemische reagentia en microscopie (met lijst van reagentia). Anicette Fraselle bespreekt de vondst van *Gloeophyllum sepiarium* in een Romeinse waterput. J.P. Legros en P. Pirot stellen een vondst voor van *Russula carpini** uit Neufchateau met microtekening. P. Pirot en J.M. Pirlot bestudeerden vondsten van *Cortinarius xanthophyllus** en *Camarophyllum foetens** met microtekening. *Pycnoporus fulgens** is een nieuwe polypoor voor de Belgische flora en wordt voorgesteld door R. Walley en J.M. Pirlot, met microtekening. Verder wijdt J.M. Pirlot nog een artikel aan de mens en de Polyporen en vinden wij nog kleurenfoto's van *Pisolithus arhizus*, *Sowerbyella radicata*, *Psathyrella bipellis*, *Agaricus bisporus*, *Psilocybe merdaria*, *Galerina tibiicystis*, *Mycena rubromarginata* en *Russula nigricans*, naast enkele

excursieverslagen.

* = kleurenfoto

Svampe 47, 2003

J. Petersen en J. Vesterholt bespreken de in Denemarken voorkomende vertegenwoordigers van het genus *Thelephora*, met een sleutel en kleurenfoto's van *T. terrestris*, *T. penicillata*, *T. palmata*, *T. anthocephala*, *T. caryophyllea* en *T. atra*. Als soort van het seizoen stelt J. Petersen *Acrospermum compressum* voor, met kleurenfoto's en J. Vesterholt bespreekt vondsten van de zeldzame *Nemania maritima*, van *Leccinum populinum*, *Suillus plorans* en *Armillaria ectypa*, alle met kleurenfoto. Verder vinden wij nog een bijdrage over commerciële paddestoelenkweek en rapporten van excursies en werkweekenden.

Documents Mycologiques T. 32, f. 126, 2003

X. Laskibar et al. beschrijven een vondst van de zeldzame *Collybia fissipes* uit Spaans Baskenland, met microtekening en kleurenfoto. M. Bon bespreekt enkele hygrofiele agaricomyceten uit de moerassen van de Somme: *Alnicola salicis*, *Lactarius lacunarum*, *Hypholoma subericaceum*, *Psathyrella lutensis*, *Hebeloma pusillum*, *Inocybe squarrosa* en *I. alluvionis*, met één kleurplaat met de afbeelding van de soorten en hun microscopie. Twee artikels gaan over *Tricholoma auratum*: F. Massart brengt een vergelijkende tabel van de soort met *T. equestre* en G. Deffieux en R. Bedry bespreken de rbdomyolysis die de herhaalde ingestie van deze in Frankrijk toch veel gegeten ridderzwam veroorzaakt. *Coprinus lotinae* sp. nov. is een op *Eucalyptus* groeiende saprofyt die uit de Cantabrische kuststreek wordt beschreven door R. Picón met macro- en microfoto's. Verder zijn er nog enkele correcties van de eerder verschenen *Inocybe*-sleutel en voor de *Lepiota* - liefhebbers een interessant artikel over de *Lepiota*'s van Israël, met veel microtekeningen en ook kleurenfoto's van *L. wychanskyi* en *Macrolepiota fuliginosquarrosa*.

Nieuwtjes uit de bibliotheek

Pascale Holemans

Vorige keer vertelde ik jullie dat we tegen het einde van het jaar over meer dan 600 items zullen beschikken in de bibliotheek. Het goede nieuws is dat dit reeds het geval is. De bibliotheek bevat er momenteel 609. Ik heb het hier alleen maar over de boeken, CD's en de videocassetten. Eerlijk gezegd heb ik de tijdschriften niet willen tellen, maar ik kan jullie verzekeren dat het er nog meer zijn. Wat is er bijgekomen de laatste maanden? De reeks *Fungi non delineati* werd aangevuld met Part 17, *Le genre Gymnopilus* P. Karst. en Europe door Bon & Roux, (Baf 013/17), Part 18, *Contribution à la connaissance de quelques discomycètes operculés rares et méconnues*, door Dougoud (Baf 013/18), Part 19, *A study on nivicolous Myxomycetes, The genus Lamproderma* (1) door Moreno et al. (Baf 013/19). Part 20 is de index van deel 11 tot en met 19 (Baf 013/20), Part 21, *Contribution to knowledge of species of Entoloma subgenus Leptonia*, Versterholt J., 2002, (Baf 013/21), Part 22, *Macromiceti nuovi, rari o specifici della regione mediterranea*, 2002, Antonini D & M, (Baf 013/22) en last but not least Part 23, *Studies in Galerina - Galerinae Flandriae* (1), het werk van André de Haan & Ruben Walley, 2002, (Baf 013/23), wel bekende namen in ons midden. Er is nog meer uit Italië gekomen. Van Montecchi & Sarasini, *Funghi Ipogei d'Europa*, 2000, (Alg 061), een boek dat ondergrondse mysteries behandelt. Van Franchi, Gorreri, Marchetti & Monti, *Funghi di ambienti dunali*, 2001, (Alg 062), een werk dat de duinfunghi op het rooster legt. Ook nog uit Italië afkomstig is *AMB Micologia 2000* (Alg 060). Een feestwerk voor het jaar 2000. Het bevat een waaier

van artikels geschreven door verschillende auteurs uit Europa.

Uit eigen land leren we meer over biodiversiteit met het Basisrapport Bosreservaat Kersselaerspleyn, Instituut voor Bosbouw en Wildbeheer, 2002, door Ruben Walley (Toe 036a) gevolgd door de publicatie van Ruben Walley & Omer Vandekerckhove, *Diversiteit, ecologie en indicatorwaarde van paddestoelen op dood beukenhout - Kersselaerspleyn*, 2002, (Toe 036b). Van de hand van André De Kesel ontvingen we Codjia, Yorou, *Guide des champignons comestibles du Bénin*, 2002, (Alg 059). Vermits we graag reeksen volledig houden is ook Kriegelsteiner German J., *Die Grosspilze Baden-Württenbergs - Band 4 - Ständerpilze: Blätterpilze* 2, 2003 (Atl 026d) aangeschaft. Om de vulgarisatiewerken niet achter te stellen is Gerhardt Ewald, *De grote paddestoelengids voor onderweg*, 1994 (Vul 042) aangekocht, bij ons bekend als 'den baksteen' en dit zeker niet om een negatieve noot te geven aan het werk. De videocassette van Baumann & Artz, *Myxomyceten*, 2002 (CAS 010) is ons bezorgd door Myriam de Haan. Ter info, dit is de Duitstalige versie. Uiteindelijk hebben we nog 1 item erbij onder de CD's, *Paddestoelafbeeldingen op internet*, van verschillende auteurs, 2003 (CD 06). Een CD met allerlei beelden over paddestoelen geplukt van internet. Handig voor eigen gebruik, maar niet geschikt voor publicatie. Er bestaat zoiets als auteursrechten. Een hele groei dit trimester, kom gerust een kijkje nemen.

Website News

Pascale Holemans

Beste vrienden, het is zover. Een nieuw leven is begonnen op internet. Na ettelijke maanden deze fabuleuse wereld verlaten te moeten hebben door de "dingen des levens" zijn we hergeboren. Noteer het volgend adres in uw agenda, plaats het als favoriet op je scherm, en vooral consulteer het:

www.kamk.be

Ja hoor, niet alleen zijn we er weer, maar we hebben nu ook een praktisch, simpel, vanzelfsprekend adres, dat je zonder nadenken zult onthouden. Wat vind je allemaal op onze site? Even kort. Alles over de

activiteiten van de Kring. De agenda van de wandelingen, hoe er te geraken, de dinsdagavonden, zowel cursussen als voordrachten en vergaderingen, de werkgroepen, praktische tips om de Bioruimte van het RUCA te vinden, wie er in het bestuur zit, de bibliotheek, onze herfsttentoonstelling, onze publicaties, iets over Funbel, het VMV en ook een zeer uitgebreide lijst van links. M.a.w. een heleboel info voor leden en niet leden. Een website is iets levends, constant aangepast en uitgebreid en loopt parallel met het leven van de Kring. De rest verklap ik niet, je moet zelf maar eens een kijkje nemen. Surf er maar op los.

Zomer- en najaarsexcursies 2003

Bijeenkomst voor de excursies telkens om 9.45 uur tenzij het anders is vermeld. Enkel deelnemen aan de namiddagexcursie is mogelijk na afspraak met de contactpersoon of met de fungifoon (zie onder). Deelname aan een activiteit geschiedt op eigen verantwoordelijkheid. De aangeduide reisweg geldt bij vertrek vanuit Antwerpen. Sinds enige tijd beschikt de KAMK over een GSM toestel (de fungifoon) die je toelaat de excursiegroep te bereiken, nadat je deze eventueel uit het oog verloor, of wanneer je wenst aan te sluiten bij een excursie die reeds vertrokken is.

Noteer het nummer: 0494 03 17 44

- Zondag 27 juli **"Averegten" te Hallaar.** Samenkomst op parking Boonmark P2 van het domein. Bereikbaar via de N10 Lier-Aarschot. Afslaan richting Itegem, spoorweg overrijden, na ongeveer 2.5 km rechts afslaan (links van de weg staat een kapel, deze is echter moeilijk te zien). Vanaf dit kruispunt staan er wegwijzers naar het provinciaal domein.
Contactpersoon: Guy Le Jeune, tel: 03/658.54.31
- Zaterdag 2 augustus **Meeuwen-Aa-beek; namiddag Genk-Stiemberbeek.** Samenkomst om **9.30 uur**, bij de kerk van Ellikom. Vanaf Antwerpen via de E 313 tot in Lummen aan het kruispunt met de E 314-A 2, deze laatste volgen richting Aken. Afrit 31, richting Meeuwen (N 76) nemen en daar naar Ellikom. Dit is een VMV dagexcursie, waarop alle mycologen uitgenodigd worden.
Contactpersoon: Gut Tilkin, tel: 011/72 59 24
- Zondag 10 augustus **Netebochten te Rumst, namiddag kleiputten Terhagen,** Samenkomst aan de kerk van Rumst
Contactpersoon: Julien Moens, tel: 03/888.47.78
- Zaterdag 16 augustus **Bossen de Merode te Kortenberg.** Samenkomst op de parking van de sporthal van Kortenberg. Bereikbaar via de ring rond Brussel, komende van A12 of E19 richting Namen rijden. Op de ring uitrit 3 richting Woluwe nemen. Vervolgens aan de tweede verkeerslichten links afslaan richting Leuven (N2). Deze weg volgen tot in Kortenberg. Aan de tweede verkeerslichten op het grondgebied van Kortenberg rechts afslaan. Verder de wegwijzers naar de sporthal volgen. Bereikbaar met L-trein Brussel Leuven (lijn 36) of bus Brussel-Leuven (lijn 358).
Contactpersoon: Guy Le Jeune, tel: 03/658.54.31
- Zaterdag 23 augustus **Zoerselbos te Zoersel.** Samenkomst aan de kerk van Zoersel. Bereikbaar via E34 tot uitrit 20 dan N14 of bus 41SN.
Contactpersoon: Karel Van de Put, tel: 03/366.37.26
- Zaterdag 30 augustus **"Zoniënbos".** Samenkomst aan het station van Groenendaal. In samenwerking met de Cercle de Mycologie de Bruxelles.
Contactpersoon: Jean Lachapelle, tel: 02/476.09.10
- Zaterdag 6 september **Laarbeekbos te Jette; namiddag, Domein van Bouchout Meise.** Samenkomst **9.30 uur**. te Meise, parking Nationale Plantentuin; na carpooling, via Romeinsesteenweg tot Acad.VUB-hospitaal-parking naast het Laarbeekbos. Dit is een VMV dagexcursie, waarop alle mycologen uitgenodigd worden.
Contactpersoon: Anne Bogaerts: 02/267.61.67 of 0476/53.62.64.
- Zondag 14 september **Walbos te Houwaart.** Samenkomst aan de kerk van Houwaart. Aarschot bereiken, richting A2 rijden. De snelweg niet nemen maar de N223 nemen richting Tienen. 4 à 5 km voorbij de oprit van de snelweg, links afslaan naar Houwaart.
Contactpersoon: George Buelens, tel: 016/63 26 42

- Zondag 21 september **Nismes**. Samenkomst aan de kerk te Nismes. Bereikbaar via de E19 via Brussel naar Charleroi. Via de ring van Charleroi naar de N5 richting Philippeville. Even voorbij Mariembourg de N939 naar Nismes
Contactpersoon: Guy Le Jeune, tel: 03/658.54.31
- Van 20 tot 27 september **werkweek te Heer sur Meuse**.
Voor meer info zie het december nummer (2002.4) van AMK-Mededelingen of neem contact op met Guy Le Jeune, tel: 03/658.54.31.
- Zondag 28 september **"Peerdsbos" te Brasschaat**. Samenkomst op de parking van het Peerdsbos (ingang Bredabaan). Bereikbaar via N1 Antwerpen Breda of bus 63 of 64.
Contactpersoon: Arlette Lemouche, tel: 03/651.58.65
- Zaterdag 4 oktober **"Weelde statie" en "Bels lijntje" te Turnhout**. Bereikbaar via de ring rond Turnhout, dan de N119 richting Baarle-Nassau (Baarle-Hertog) tot Weelde station. Op het kruispunt links af richting Merksplas. Ongeveer 100 meter verder op deze weg rechts af, is de ingang van het reservaat.
Contactpersoon: Harrie Hendrickx, tel: 03/315.87.69
- Weekend 11-12 oktober **Paddestoelentoonstelling** in de lokalen van Kindervreugd in het Peerdsbos te Brasschaat. Bereikbaar via N1 of bussen 63 en 64. Openingsuren van 10 tot 17 uur.
Contactpersoon: Guy Le Jeune, tel: 03/658.54.31.
- Zondag 19 oktober **Vlaamse paddestoelkijkdag**. Meer informatie in het volgende nummer van AMK mededelingen.
- Zondag 26 oktober **Militair oefenterrein "Kamp Beverlo" te Leopoldsburg**. Samenkomst aan de ingang van het kamp. Bereikbaar via de E313 tot afrit 25 Kwaadmechelen. Via Heppen naar Leopoldsburg, daar het dorp doorrijden richting Hechtel. De verzamelplaats is ongeveer 500 meter voorbij Leopoldsburg op de rechterzijde aan het richtingschild Kamp Beverlo.
Contactpersoon: Daniel Dewever, tel: 0475/58.36.64
- Van 30/10/03 tot 02/11/03 **Mycologisch weekend aan de kust** met verblijf in Nieuwpoort-Bad. Hotel Sandeshoved, Zeedijk 26. Voor meer info zie elders in dit nummer.
Contactpersonen: Paul Van der Veken, tel: 09/222.93.24 en Pol Debaenst, tel: 058/31.39.69
- Zondag 9 november **Bossen van Lichtaart**. Bereikbaar via E313. Samenkomst aan afrit 22 Herentals-Olen, juist even richting Herentals rijden en rechts verzamelen op de parkingstrook
Contactpersoon: Daniel Dewever, tel: 0475/58.36.64
- Zaterdag 15 november **Zoerselbos te Zoersel**. Samenkomst aan de kerk van Zoersel. Bereikbaar via E34 tot uitrit 20 dan N14 of bus 41SN. Halve dag excursie, nadien gezellig samenzijn.
Contactpersoon: Karel Van de Put, tel: 03/366.37.26

Excursies van de Cortinariuswerkgroep

Samenkomst om **9.30 uur** tenzij anders vermeld. Gezien het opgestelde excursieprogramma kan gewijzigd worden, is het bij deelname noodzakelijk vooraf telefonisch contact op te nemen.
Contactpersonen: A. de Haan, tel: 03/666.91.34 of J. Volders Jos, tel: 014/54.91.44.

Zaterdag 13/09/2003 **Herselt, Langdonken**, samenkomst aan de Schilders

Zondag 05/10/2003 **Antwerpen, Linker-oever**, samenkomst aan de terminus van tram 2 en 15.
Zaterdag 18/10/2003 **Lummen, Tiewinkel**, samenkomst aan de kerk van Lummen
Zaterdag 25/10/2003 **De Stropers, de Klinge**, samenkomst aan de kerk van gehucht "Het Kalf"
Zaterdag 8/11/2003 **Tessenderlo, Houterenberg**, samenkomst aan de kerk van Engsbergen.

Excursies van de Russulawerkgroep

Zondag 4 augustus **Walenbos**
Zaterdag 4 oktober **Kortenberg**

Opbelexcursies: Voor deelname contact opnemen met Guy Le Jeune Tel: 03 6585431

Educatieve avonden

De bijeenkomsten gaan door in het verenigingslokaal, de Bioruimte van het RUCA, Groenenborgerlaan 171 te 2020 Antwerpen, aanvang telkens om 20 uur, tenzij anders vermeld. Vóór iedere vergadering is er vanaf 19.30 uur gelegenheid om boeken uit de bibliotheek te ontlenen.

dinsdag 1 juli	Cursus microscopie gevorderden 19.30 u	
dinsdag 8 juli	Breng-zelf-mee avond: Bijzondere aandacht voor de Russula's	Guy Le Jeune
dinsdag 15 juli	Cursus microscopie beginners 19.30 u	
dinsdag 22 juli	Raad van Bestuur	
dinsdag 29 juli	Determinatieavond met microscopie	André de Haan
dinsdag 5 augustus	Cursus microscopie gevorderden 19.30 u	
dinsdag 12 augustus	RUCA gesloten	
dinsdag 19 augustus	Cursus microscopie beginners 19.30 u	
dinsdag 26 augustus	Adviesraad: Tentoonstelling	
dinsdag 2 september	Cursus microscopie 19.30 u	
dinsdag 9 september	Lepiota's van de werkweek 2002	Judith De Keyser
dinsdag 16 september	Cursus microscopie beginners 19.30 u	
dinsdag 23 september	Geen activiteit wegens werkweek	

Limburgse koepel voor natuurstudie bereidt twaalfde jaarboek voor

In juli van dit jaar verschijnt het twaalfde jaarboek van LIKONA, de publicatie waarin jaarlijks enkele aspecten uit de Limburgse natuur worden belicht en een overzicht wordt gegeven van het onderzoek van de natuur in onze provincie, anno 2002.

Voor meer inlichtingen kan u steeds terecht op het LIKONA-secretariaat.

LIKONA
Luc Crévecoeur
Domein Bokrijk
B – 3600 Genk
tel. 011 26 54 62
fax 011 26 54 55
e-mail: likona@limburg.be
website: www.limburg.be/likona

Koninklijke Antwerpse Mycologische Kring

De Antwerpse Mycologische Kring werd opgericht in 1946. In 1963 werd het een vereniging zonder winstgevend doel. Zij heeft als doel de mycologie te bevorderen. De Koninklijke Antwerpse Mycologische Kring organiseert hiertoe excursies, vergaderingen, voordrachten, determinatieavonden, werkweken, demonstratiedagen, tentoonstellingen. Er wordt driemaandelijks een tijdschrift uitgegeven, AMK Mededelingen. Op onregelmatige tijdstippen verschijnt Sterbeeckia, een publicatie genoemd naar de Antwerpse priester, mycoloog, kruidkundige en architect, Franciscus Van Sterbeeck (1630-1693). In 1991 werden AMK Mededelingen en Sterbeeckia bekroond met de Emiel Van Rompaeyprijs voor floristiek. Er wordt systematisch een gegevensbestand bijgehouden over de verspreiding van paddestoelen in ons land.

De Koninklijke Antwerpse Mycologische Kring onderhoudt ook contacten met andere mycologische verenigingen in binnen- en buitenland. De K.A.M.K. is erkend door de Vlaamse Mycologen Vereniging. De K.A.M.K. bezit een bibliotheek, die ondergebracht is in het verenigingslokaal, de Bioruimte van het RUCA, Groenenborgerlaan 171 te 2020 Antwerpen. Alle leden kunnen hieruit boeken ontlennen.

Het lidgeld bedraagt 18 EUR per jaar, een gezinslidgeld 20 EUR. Betaling kan geschieden door overschrijving op bankrekening nr. 320-4183209-57 van de Antwerpse Mycologische Kring v.z.w. te Antwerpen. Buitenlandse leden betalen 20 EUR, 22 EUR voor een gezin, indien contant betaald wordt aan André Jacobs, Lode Zielenslaan 35 bus 7 te B-2050 Antwerpen. Bij overschrijving vanuit het buitenland op postgiro op PR 000-1415744-29 dienen de kosten door de betaler worden gedragen. Indien de betaling op een andere wijze gebeurt dient 27 EUR betaald ter dekking van kosten.

KAMK publicaties

Bij de bibliothecaris kunnen oude nummers van AMK Mededelingen verkregen worden.

Paddestoelenkartering

Secretariaat: Vandeven Emile, Opperveldlaan 14, B-1 800 Vilvoorde, tel: 02/267.74.18

Raad van bestuur van de Koninklijke Antwerpse Mycologische Kring v.z.w.

voorzitter: de Haan André, Bezemheidelaan 6, 2920 Kalmthout, tel.: 03/666.91.34

ondervoorzitter: Moorthamer Freddy, Eyckensbeekstraat 16, 9150 Kruikebeke, tel.: 03/744.11.85

secretariaat & ledenadministratie: de Haan Myriam, Bezemheidelaan 6, 2920 Kalmthout, tel.: 03/666.91.34

schatbewaarder: Jacobs André, Lode Zielenslaan 35 bus 7, 2050 Antwerpen, tel.: 03/219.02.78

bibliothecaris: Holemans Pascale, Arthur Matthyslaan 89, 2140 Borgerhout, tel.: 03/322.40.05

andere bestuurders:

De Sutter Joke, Bloemenlaan 15, 2950 Kapellen, tel.: 03/664.94.14

Hendrickx Harrie (redactie AMK Mededelingen), Dalweg 16, 2328 Meerle, tel.: 03/315.87.69

Le Jeune Guy (coördinatie excursieprogramma), Beemdenlaan 67, 2900 Schoten, tel.: 03/658.54.31

Van de Put Karel, Herentalsebaan 149, 2100 Deurne, tel.: 03/366.37.26

Volders Jos (coördinatie excursieprogramma), Weverstraat 9, 2440 Geel, tel.: 014/54.91.44

Walleyen Ruben (redactie Sterbeeckia), Predikherenstraat 37, 8750 Wingene, tel.: 051/65.89.80